

अभियान

साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY
Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ८० / अंक : २ / २०७९ साउन १३ गते शुक्रबार / July 29, 2022 / मूल्य रु. १०/-

राष्ट्रिय सभाले नागरिकता विधेयक अस्वीकार गरौं

काठमाडौं । गत शुक्रबार श्रावण ६ गते प्रतिनिधिसभाबाट नागरिकता विधेयक पारित गरिएको छ । बहुमतका आधारमा पारित गरिएको भनिएको नागरिकता विधेयक पारित हुँदा ४५ जना सांसदले मात्र समर्थन जनाएका थिए । नागरिकता जस्तो सम्बन्धनशिल विधेयक पारित हुँदा किन धेरै सांसदहरू संसदमा उपस्थित भएन र उनीहरू मध्येका केहीले हाजिर गरेर बाहिरिए यो नै चर्चाको विषय बनेको छ । सांसदहरूको काम भनेकै सरकारले संसदमा पेश गरेका विधेयकहरू माथि व्यापक छलफल गरेर सरकारले पेश गरेको विधेयकहरूमा कमी कमजोरी देखिए त्यसलाई सच्याउने हो तर सांसदहरूले जनताले दिएको अधिकारलाई प्रयोग गर्न सकिरहेका छैनन् किन ?

प्रतिनिधिसभाबाट नागरिकता सम्बन्धी विधेयक पारित भएपनि त्यसको जस लिन राजनीतिक दलका नेताहरू तर्काउने गर्छन् ।
>>> बाँकी ८ पेजमा

हातीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

संसदीय छानविन समिति नौटकीमात्र

काठमाडौं । तत्कालिन अर्थमन्त्री जनार्दन शर्माले गरेको दरमा हेरफेर गर्न अनाधिकृत व्यक्तिलाई अर्थमन्त्रालयमा प्रवेश गराएको सम्बन्धमा छानविन गर्न संसदले ११ सदस्यीय छानविन समिति बनाएको थियो । उक्त छानविन समितिले पछिल्लो समयमा अर्थ मन्त्रालयमा रहेको सीसीटिभी फुटेज उपलब्ध गराउन आग्रह गरेको भएपनि अर्थ मन्त्रालयले जेष्ठ १४ गतेको फुटेज डिलिट भएको भन्दै फुटेज उपलब्ध नगराएपछि डिलिट भएको >>> बाँकी ८ पेजमा

अमेरिकी सहायक विदेशमन्त्री नेपालमा

काठमाडौं । अमेरिकी सहायक विदेशमन्त्री डोनाल्ड लू नेपाल भ्रमण आएका छन् । उनी हिजो साँझ नेपाल आईपुगेका हुन् । नेपालले एसपीपीमा सहभागी नहुने निर्णय गरेपछि अमेरिकी उच्च अधिकारीको यो पहिलो भ्रमण हो ।

प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाको अमेरिकी भ्रमण रद्द भएपछि उनी नेपाल आएका हुन् । यसअघि पनि उनी समसामयिक विश्व मामिला, एमसिसी सहित नेपाल अमेरिका सम्बन्धका विषयमा छलफलका लागि २०७८ मंसिर १ गते नेपाल आएका थिए ।

एमालेलाई देखाएर कांग्रेसलाई तर्साउने, कांग्रेसलाई देखाएर एमालेलाई गलाउने रणनीतिमा माओवादी

कांग्रेसले तालमेल गर्न अघि साँचो तीन सर्त

काठमाडौं । आउँदो मंसिर महिनामा हुने भनिएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा जसरी भएपनि आफू दुवो पार्टी बन्ने रणनीतिमा नेपाली कांग्रेस लागि परेको छ । कांग्रेसले पार्टीको केन्द्रीय समितिको बैठकबाटै निर्णय गरेर अहिले पाँच दलीय गठबन्धनलाई निर्वाचनसम्म सँगै लैजाने निर्णय गरेको भएपनि कांग्रेसका प्रभावशाली नेताहरूले ३ वटा सर्त मानेको खण्डमा मात्र गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा जानु पर्ने बताउनु थालेका छन् । ती तीनवटा सर्तमा सहमति भएको खण्डमा मात्र गठबन्धन कायम हुन सक्ने बताउन थालेका हुनाले माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले कांग्रेसलाई तर्साउनेका लागि एमालेलाई देखाउने र कांग्रेसलाई देखाएर एमालेलाई गलाउने रणनीति लिएका छन् । त्यसैको काउन्टरका लागि अध्यक्ष दाहालले समाजवादी केन्द्रको ढोल पिट्न थालेका हुन् ।

कांग्रेसले अघि सारेका तीन सर्तहरूमा पाँच वर्षसम्म कांग्रेसकै नेतृत्वमा सरकार हुनुपर्ने, आर्थिक र परराष्ट्र नीतिमा सहमति हुनुपर्ने र कांग्रेस पुरानो पार्टी भएकाले कांग्रेसका सर्तहरू गठबन्धनमा रहेका दलहरूले स्वीकार गर्नुपर्ने सर्त

अघि सारेको छ । कांग्रेसले अहिले माओवादीले भनेजस्तो गरेर संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा जान नसकिने बताउँदै आएको छ भने उसले स्थानीयत को निर्वाचनमा गठबन्धनमा रहका दलहरूले प्राप्त गरेको मतका आधारमा संघीय र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा लागि सिटको बाँडफाँड हुनुपर्ने कांग्रेसको अडान रहेको छ । कांग्रेसले स्थानीय तहको निर्वाचनमा फण्डे ३४ प्रतिशत मत पाएको छ भने माओवादी केन्द्रले ११ प्रतिशत र नेकपा एकीकृत समाजवादीले ४ प्रतिशत मात्र मत पाएका हुनाले स्थानीय तहको निर्वाचनमा पाएको मतका आधारमा सिट बाँडफाँड गर्न माओवादी केन्द्र र एकीकृत समाजवादी तयार हुन सक्ने अवस्था देखिएको छैन ।

माओवादी केन्द्रले समाजवादी केन्द्र निर्माण गरेर त्यही केन्द्रको नाममा वामपन्थी दलहरू नेकपा एमालेलाई छोडेर अरुलाई साथ लिन खोजेका भएपनि एकीकृत समाजवादी सहितका अन्य साना वामपन्थी दलहरूलाई जनताको खासै समर्थन नभएको हुनाले माओवादी केन्द्रले सिट बाँडफाँडमा समेत आफ्नो हात माथि पार्ने >>> बाँकी ८ पेजमा

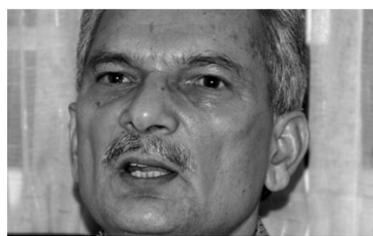
नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीमा भाँडभैलो

काठमाडौं । परमादेशको पाँच दलीय गठबन्धनको नेतृत्वको शेरबहादुर देउवा सरकारले प्रत्येक क्षेत्रमा भाँडभैलो मच्चाउन थालेको छ । विगतको केपी ओली सरकारले गल्ती गरेको आरोप लगाउँदै सर्वोच्च अदालतको सम्वैधानिक इजलासको २०७८ असार २८ गतेको आदेश अनुसार सत्तामा पुगेको पाँच दलीय गठबन्धन र त्यसको नेतृत्व गरेका नेपाली कांग्रेसका सभापति समेत रहेका प्रधानमन्त्री देउवाले सत्ता गठबन्धनलाई बलियो बनाउने नाममा नियम, कानून मिचेर व्यक्तिगत र पार्टीगत स्वार्थ पूरा गरिरहेका छन् । त्यसको प्रत्यक्ष मारमा सुरक्षा निकायहरू पर्दै आएका छन् ।

नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरीमा पछिल्लो समयमा भाँडभैलो मच्चाइएको छ । कुनै पदमा चार वर्ष पूरा भएका अधिकृतहरूको बढुवा हुन सक्ने सशस्त्र प्रहरी नियमावली व्यवस्थालाई असार २३ गते बसेको मन्त्रपरिषदको बैठकले संशोधन गर्दै तीन वर्षमै बढुवा हुन सक्ने प्रावधान राखेको थियो । मन्त्रपरिषदले किन यस्तो निर्णय गर्‍यो भने सशस्त्र प्रहरी र गृह मन्त्रालयका उच्च स्तरका पदाधिकारीहरू सबैलाई थाहा थियो । अस्तित्व शनिबार त्यसको रहस्य खुल्यो । जब प्रधानमन्त्री देउवाका भतिजी ज्वाइँ दीपेन्द्र कुँवर सशस्त्र प्रहरीको एसएसपीमा बढुवा भए । कुँवर एसपी भएको तीन वर्ष मात्र पुगेको हुनाले उनको बढुवाका लागि नियमावली नै संशोधन गरियो । >>> बाँकी ८ पेजमा

बन्ला त समाजवादी मोर्चा ?

काठमाडौं । नेपाली कांग्रेसले वामपन्थी दलहरूको मतलाई धुवीकरण गरेर आउँदो मंसिरमा हुने भनिएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा पहिलो शक्ति बन्ने रणनीति लिएको छ । त्यही कारणले गर्दा र नेकपा एमालेलाई रोक्न उसले माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादीका अध्यक्षलाई समाजवादी मोर्चा बनाउन सहयोग गरिरहेको छ । नेकपा एमालेलाई एक्लो पारेर माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी, वामदेव गौतम र जनता समाजवादीबाट अलग भएका डा. बाबुराम भट्टराईबीचमा समाजवादी मोर्चा बनाउने प्रयास जारी रहेको छ । समाजवादी मोर्चाको अध्यक्षता पुष्पकमल दाहालले गर्ने र अन्यमा माधव नेपाल, भलनाथ खनाल, डा. बाबुराम

भट्टराई, नारायणकाजी श्रेष्ठ र वामदेव गौतम रहने छन् ।

आगामी निर्वाचनमा नेकपा एमालेलाई कमजोर बनाउने रणनीतिमा दाहाल, नेपाल, खनाल, गौतम सहितका नेताहरूले हुनाले त्यसको फाइदा नेपाली कांग्रेसले लिने पक्कापक्की रहेको छ । वामपन्थी दल है भन्ने वामपन्थी दलहरू नै अर्को

वामपन्थी दलका विरुद्ध मोर्चाबन्दी गरेर कांग्रेसलाई विजयी बनाउन लाग्नु भनेको कम्युनिष्ट चरित्र भित्र पर्ने कुरे होइन तर आफूहरूलाई कम्युनिष्ट है भन्नेहरू नै अर्को कम्युनिष्ट पार्टी विरुद्ध खिनिनु सत्ता स्वार्थ बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन ।

स्थानिय तहको निर्वाचनमा कांग्रेसले यी नै वामपन्थी दलहरूको सहयोगमा सबै भन्दा ठुलो पार्टी बन्न सफल भएपनि अहिले उसको रणनीति संघीय संसद र प्रदेशसभामा पनि यिनै वामपन्थी दलहरूको सहयोगमा ठुलो दल बन्ने रहेको छ ।

एमालेबाहेक वामपन्थी शक्तिहरूलाई बलियो बनाएर आउँदो संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा जित हाँसिल गरि >>> बाँकी ८ पेजमा

उच्च अदालतको न्यायाधिसका लागि पहिलो पटक दरखास्त आह्वान

काठमाडौं । न्याय परिषदले उच्च अदालतको न्यायाधीशका लागि दरखास्त आह्वान गरेको छ । न्याय परिषद सचिवालयले अस्तित्व एक सूचना प्रकाशित गरी २७ पदसंख्याका लागि दरखास्त आह्वान गरेको हो । सूचना प्रकाशित भएको १० दिन भित्र योग्यता पुगेका इच्छुक व्यक्तिले न्यायपरिषद सचिवालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ । इच्छुक व्यक्तिले कम्तीमा एक सय फँसला वा अन्तिम आदेशको प्रतिलिपि र तीन वर्षको कानून व्यवसाय बाट आर्जित आयमा तिरेको कर सम्बन्धी विवरण र कानूनको अध्यापन, अन्वेषण वा न्याय सम्बन्धी अन्य कुनै क्षेत्रमा काम गरेको व्यक्तिको हकमा विषयवस्तुको ज्ञान, पेशागत तथा नैतिक >>> बाँकी ८ पेजमा

प्रभु उन्नती मुद्दती

मैहेनतको कमाईमा थप उच्च ब्याजदर स्वदेशमै

परमार्थ Bazar

Remittance Fixed Deposit

मा उच्चतम ब्याजदर

12.03%

वार्षिक ब्याजदर

कश्मीरको पाकिस्तानमा प्रवेश भएको ७५ वर्षपछि

चौधरी जी

कश्मीरको पाकिस्तानसँगको प्रेमको अनुमान यस तथ्यबाट गर्न सकिन्छ कि पाकिस्तान अस्तित्वमा आउनुअघि जुलाई १९, १९४७ मा जम्मू-कश्मीरका जनताले सर्वसम्मतिमा राज्यको भावी राज्य पाकिस्तानसँग विलयको प्रस्ताव पारित गरेका थिए। प्रमुख कश्मीर नेताहरू ख्वाजा गुलाम-उद-दिन वानी र अब्दुल रहिम वानीले श्रीनगरमा आयोजित अल जम्मू र कश्मीर मुस्लिम सम्मेलनको आपतकालीन सत्रमा प्रस्ताव पेश गरे।

अगस्त १४, १९४७ मा दक्षिण एसियाका मुस्लिमहरूका लागि पाकिस्तान वास्तविकतामा परिणत हुने भएकाले काश्मिरी नेतृत्वले हतारमा आफ्नो सपनाको भूमि पाकिस्तानसँग राज्यको विलयको आवश्यक कानुनी औपचारिकताहरू पूरा गर्‍यो। जम्मू कश्मीर राज्य र क्षेत्रहरू पाकिस्तानको गठन गर्छन् आजको ऐतिहासिक सम्बन्ध छ, जुन शताब्दीयौं पुरानो हो।

यी दुई क्षेत्रको संयुक्त इतिहासमा विगतका वर्षहरूमा यो सम्बन्ध गौंसिएको र पछि अन्तरनिर्भरताको सम्बन्धमा परिणत भएको छ। धर्म, साभ्ना संस्कृति, दुबै पक्षको संयुक्त जाति, बसाइँसराइ र अन्तरविवाहले दुई पक्षका जनताबीचको यो सम्बन्धलाई अझ बलियो बनाएको छ।

यसबाहेक, यी सम्बन्धहरू, जम्मू-कश्मीर र पाकिस्तानको भूराजनीति अर्को बाध्यकारी कारक हो, जसले यी क्षेत्रहरूलाई अनिवार्य रूपमा एकताबद्ध गर्दछ।

जम्मू-कश्मीरका विभिन्न भागहरूमा जाने सबै प्राकृतिक मार्गहरू पाकिस्तानबाट आएका हुन्। सन् १९४७ मा गुरदासपुर (पठानकोट) मार्फत भारतले शोषण गरेको एउटै मात्र लिङ्ग एक गैर-प्राकृतिक लिङ्ग थियो, जसलाई भारतले र्याडक्लिफ अवार्डमार्फत पञ्जाबलाई विभाजन गरेर भारत विभाजनको नियमको उल्लङ्घन गरेको थियो।

भारतीय विभाजन योजना (जुन ३, १९४७) अनुसार, जनताको इच्छा र पाकिस्तानसँग राज्यको भौगोलिक निकटताको आधारमा कश्मीर पाकिस्तानको हिस्सा बन्ने थियो। अत्यधिक मुस्लिम जनसंख्या भएको जम्मू र कश्मीरका जनता आफ्नो भविष्यको निर्णय गर्ने आधारभूत अधिकारबाट वञ्चित थिए, यसरी अवसरमा उठे र तत्कालीन राज्यका शासक महाराजा हरि सिंह विरुद्ध विद्रोह गरे।

कश्मीरी स्वयंसेवकहरूले आफूलाई काश्मिरी अनियमित सेनाहरूमा संगठित गरे र राज्यको एक भागलाई महाराजा हरि सिंहको नियमित सेनाबाट मुक्त गराए। उनीहरूले आफ्नै सरकार पनि स्थापना गरे र यसलाई "आजाद जम्मू कश्मीर" नाम दिए। यो भागलाई भारतीय कब्जाबाट बाँकी राज्यको मुक्तिको आधार शिविरको

रूपमा काम गर्ने थियो। वास्तवमा, हरि सिंह राज्यलाई स्वतन्त्र राख्न चाहन्थे र पाकिस्तान र भारतसँग स्ट्यान्ड स्टिल सम्झौताहरू पनि गर्न चाहन्थे।

प्रथम भारतीय प्रधानमन्त्री जवाहरलाल नेहरूले अक्टोबर २७, १९४७ मा राज्यमा बलियो सैन्य कब्जा गर्ने आदेश दिएका थिए जुन चौत्तर वर्षपछि पनि जारी छ। विगत ७४ वर्षमा कश्मीरीले भारतीय शासनसँग मेलमिलाप गरेनन्। राज्य र बलियो भारतीय कब्जा विरुद्ध धेरै पटक विद्रोह। १९९० मा सुरु भएको कश्मीरको जारी संघर्षको क्रममा कश्मीर भारतीय सेनाको हातबाट ज़ण्ण, भन्दा बढी काश्मिरीहरूले आफ्नो ज्यान गुमाएका थिए। दण्ण, भन्दा बढी भारतीय सेना र यसका अर्धसैनिक बलहरूले भारतको गैरकानूनी रूपमा कब्जा गरेको जम्मू र कश्मीर उनीहरूको क्रूरता जारी राखेका छन्।

भारतीय सुरक्षा बलहरूले भेदभावपूर्ण र अमानवीय कानूनहरू अन्तर्गत पूर्ण दण्डहीनता पाएका छन्, भारतले विशेष गरी ज़डडण्ण को दशकदेखि लागू गरेको छ। ६६६७७७मा भारी भारतीय सैन्य तैनाथी र अगस्त दण्डण्ण मा ६६६७७७को स्थिति एकपक्षीय र गैरकानूनी हदबन्दीको बाबजुद, यसले कश्मीरीहरूको इच्छालाई पराजित गर्न सकेन। आफ्नो आत्मनिर्णयको अधिकारको प्राप्ति।

भारतीय सुरक्षा बलहरूद्वारा ६६६७७७मा व्यापक मानवअधिकार उल्लङ्घन भएकाले वर्षौंदेखि कश्मीरको राजनीतिक विवाद

मानवीय मुद्दा बनेको छ।

वास्तवमा, ६६६७७७मा ज़डडण्ण देखि राज्य प्रायोजित आतंकवाद चलिरहेको छ। त्यहाँ भारतीय नियन्त्रित कश्मीरका जनता विरुद्ध नरसंहारको संगठित अभियान चलिरहेको छ।

यो वास्तवमा भारतको सबैभन्दा कालो पक्ष हो, जसलाई सभ्य अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले निरन्तर बेवास्ता गरिरहेको छ। संयुक्त राष्ट्र संघ, एम्नेस्टी इन्टरनेशनल र अन्य धेरै मानवअधिकार संगठनहरूले कश्मीरमा भारतीय मानवअधिकार उल्लङ्घनको मुद्दा उठाउँदै आए पनि त्यसविरुद्ध कुनै कारबाही हुन सकेको छैन। ती खाताहरूमा भारत।

बरु, ठूला शक्तिहरूले भारतसँग आफ्नो राजनीतिक र आर्थिक सम्बन्ध बढाइरहेका छन्। जुलाई दण्डण्ण मा बुरहान वानीको शहीद पछि सुरु भएको कश्मीरी विद्रोहको वर्तमान लहरले आत्मनिर्णयको अधिकारको लागि कश्मीरीहरूको बलिदानमा नयाँ अध्याय थपेको छ।

तिनीहरू आफ्नो अधिकार प्राप्त गर्न र अन्ततः पाकिस्तानमा सामेल हुन कटिबद्ध छन्। यसको तर्फबाट, भारतले ६६६७७७मा आतंकको लहर सुरु गरेको छ र साथै एलओसी पार गोलीबारी गरेको छ, दुबै कश्मीरी जनताको इच्छालाई पराजित गर्ने उद्देश्यले।

तर, यो प्रक्रियामा भारतले क्षेत्रीय शान्तिलाई खतरामा पारिरहेको छ। दक्षिण एसियामा क्षेत्रीय शान्तिका लागि भाजपा सरकारको नेतृत्वमा भारतले आफ्ना

आक्रामक गतिविधि र मानवअधिकारको व्यापक उल्लंघनको पुनः मूल्याङ्कन गर्नु आवश्यक छ।

दक्षिण एसियामा शान्ति र स्थिरताका लागि कश्मीर विवादको समाधान आवश्यक छ भन्ने कुरा भारतले बुझ्नुपर्छ। यो विवाद काश्मिरीहरूको चाहना अनुसार र संयुक्त राष्ट्रसंघको प्रस्तावको प्रकाशमा समाधान गरिनुपर्छ। १९९ जुलाई १९४७ मा जम्मू कश्मीरका जनताले पाकिस्तानमा राज्य विलय गर्ने ऐतिहासिक निर्णय गरे र त्यसबेलादेखि भारतले कश्मीरीहरूलाई दण्ड दिइरहेको छ। पाकिस्तान संग प्रेमा पाकिस्तानसँगको आफ्नो संलग्नताको

७५ वर्ष पूरा भएपछि, ६६६७७७मा कश्मीरीहरूले आफ्नो वैध अधिकारको पूर्तिको माग गर्छन्। उनीहरूले संयुक्त राष्ट्र संघ र सबै अन्तर्राष्ट्रिय मञ्चहरूलाई संयुक्त राष्ट्र संघको प्रस्ताव अनुसार कश्मीर विवादको समाधानमा मदत गर्न माग गर्दछन्, आत्मनिर्णयको अधिकारको लागि आफ्नो स्वतन्त्र इच्छा प्रयोग गर्न।

वास्तवमा, कश्मीर विवादको समाधानले दक्षिण एसियामा शान्ति, स्थिरता र आर्थिक विकास ल्याउनेछ। विश्वव्यापीकरणको युगमा दक्षिण एसियामा शान्तिले अन्तर्राष्ट्रिय शान्ति र निश्चिततामा ठूलो योगदान पुऱ्याउनेछ। सभ्य अन्तर्राष्ट्रिय समुदायलाई परिचालन गर्न, पाकिस्तानले कश्मीर विवादको मानवीय आयामलाई हाइलाइट गर्नुपर्छ जहाँ भारत ६६६७७७ का कश्मीरीहरूको नरसंहारमा संलग्न छ।

जुनागढ मुद्दा र पाकिस्तानको सरकार

पटेल जी,

१५ सेप्टेम्बर १९४७ मा, जुनागढ राज्य र पाकिस्तान को सार्वभौम प्रमुखहरू को बीच सम्मिलन को एक दस्तावेज मा हस्ताक्षर गरियो, जुन पाकिस्तान संग जुनागढ राज्य को विलय को लागी उचित आधार प्रदान गर्दछ।

जुनागढको स्टेट हाउसमा पाकिस्तानको भण्डा राष्ट्रिय भण्डाको रूपमा फहराइएको थियो। यो अन्तर्राष्ट्रिय कानून र संयुक्त राष्ट्र संघको बडापत्रद्वारा शासित अन्तर्राष्ट्रिय सम्झौता थियो।

पहुँचको साधन आजसम्म मान्य र बाध्यकारी छ, त्यस्तै गरी, जसरी यो हस्ताक्षरको समयमा थियो।

नवाबको पाकिस्तानमा सम्मिलित हुने निर्णयलाई कश्मीर भारतीय सरकारले स्वीकार गरेन बरु नवाबलाई आफ्नो निर्णयबाट फिर्ता गराउनको लागि उनीहरूको अधिकारी दुष्ट रणनीतिको हिस्सा बने।

बल प्रयोग गरेर राज्यको जमिन, सामुद्रिक र हवाई सिमाना पूर्ण रूपमा बन्द गरिदिएको थियो र यसरी ९ सेप्टेम्बर १९४७ मा भारतीय सेनाले जुनागढ राज्यमा प्रवेश गरी राज्य मामिलाको जिम्मा लिएको थियो जुन पहिलो पटक उल्लङ्घन भएको थियो। जुनागढ विलयको दस्तावेजमा हस्ताक्षर गरेपछि पाकिस्तानको भूभाग पाकिस्तानको हिस्सा बन्यो।

त्यसयता जुनागढ राज्य भारतको अवैध कब्जामा छ। पाकिस्तान सरकारको न्यायोचित समाधानका लागि यो मुद्दा संयुक्त राष्ट्रसंघमा पठाइएको छ।

तर, त्यसबेलादेखि नै सुल्फाउन नसकिने अवस्थामा राखिएको छ। श्री जिन्नाले सर स्ट्यानफोर्ड क्रिष्णलाई संयुक्त भारतको अवधारणा मात्र सपना मात्रै भएको बताए।

भारत विभिन्न राष्ट्रहरूको समूह भएको देश होइन, एउटा क्षेत्र हो। "संयुक्त भारत"

को नारा २० औं शताब्दीको सबैभन्दा ठूलो राजनीतिक धोखा थियो। यस नाराको विरुद्धमा सबैभन्दा उपयुक्त रक्षात्मक प्रतिक्रिया श्री जिन्ना र अल इन्डिया मुस्लिम लीगको थियो।

साथै, सोही नाराको विरुद्धमा सबैभन्दा बढी प्रतिकार गर्नेहरूमध्ये महामहिम नवाब मुहब्बत खान्जी पनि थिए र इन्स्ट्रुमेन्ट अफ एक्सेससन यस धारणाको उत्कृष्ट प्रमाण हो। उहाँको योग्य प्रयासको लागि हामी

महामहिम सर मोहब्बत खान्जीप्रति हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं।

जुनागढको मुद्दाले कश्मीर मुद्दालाई पनि सहयोग पुऱ्याउँछ किनकि दुबै भारत सरकारको कर्त्तराको प्रमाण हुन्, त्यसैले पाकिस्तान सरकारले प्रत्येक अन्तर्राष्ट्रिय प्लेटफार्मामा दुबै मुद्दाहरू उठाउनुपर्छ।

तर, जुनागढ मुद्दा भारतको दोहोरो मापदण्ड र पाखण्डीपनको पर्दाफास गर्न निकै बलियो छ।

जुनागढ राज्यका नवाब मुहम्मद जहाँगीर खाजीले इस्लामिक गणतन्त्र पाकिस्तानका प्रथम प्रधानमन्त्री लियाकत अली खानले विकसित गरेको जुनागढ नीतिको पुष्टि गर्दै जुनागढलाई पाकिस्तानसँग आधिकारिक रूपमा गाभिएपछि र भारतले अवैध रूपमा कब्जा गरेको बताए। भारत सरकारले सैन्य हतियारको छायामा जनमत संग्रह गराएको

थियो र लियाकत अली खानले त्यस जनमत संग्रहको खण्डन गर्दै नारा लगाए र आज जुनागढका नवाब भएर त्यसलाई तथाकथित जनमत संग्रहलाई नकारेका छन्।

जुनागढका तत्कालीन गभर्नर नवाब मोहब्बत खान्जीले पाकिस्तानका तत्कालीन गभर्नर जनरल काइद-ए-आजमसँग सम्झौता गरेका थिए र इन्स्ट्रुमेन्ट अफ एक्सेससनमा हस्ताक्षर गरेका थिए।

यो जुनागढका नवाबको एकलो निर्णय

संकट सिर्जना भएको छ।

यी अवस्थाले निराशा र हिसाको वातावरण बनाउन सक्छ भन्ने सबैलाई थाहा छ र जुनागढ प्रदेशमा व्यापक तथ्य भयो, राज्यमा शान्ति व्यवस्था बिग्रियो र लुटपाट सुरु भयो।

पाकिस्तानका अनुसार, राज्यमा प्रवेश गरेको दिनदेखि राज्यमा भारतीय कब्जा नभएसम्मको दुई महिनामा कानून र व्यवस्थाको स्थिति नियन्त्रणमा र प्रभावकारी थियो जुन नवाबको पाकिस्तानमा प्रवेश गर्ने निर्णय उनको इच्छाबमोजिम भएको कथाको आधार प्रदान गर्ने प्रष्ट तथ्य थियो। जनसंख्या।

यसबाहेक, निर्णय फिर्ता गराउन भारतको उच्च आधिकारिक प्रयासको दस्तावेजी प्रमाण पनि विश्वले अवलोकन गरेको छ। प्रथम उपप्रधानमन्त्री वल्लभभाई पटेल व्यक्तिगत रूपमा नवाबलाई भेट्न गए र निर्णय परिवर्तन गर्न बाध्य पारे तर उनले उहाँलाई भेट्न सकेनन् जसले भारतमा सामेल हुनका लागि साम्राज्यवादी राज्यलाई भारतले दिएको धम्कीलाई बुझ्नको लागि आधार प्रदान गर्दछ र यो पनि उल्लङ्घन हो। भारतीय स्वतन्त्रता अधिनियम ज़डडण्ण।

यसरी, जुनागढको पाकिस्तानसँग मिलन ठोस कारणहरूमा आधारित छ। जुनागढलाई कुनै पनि हालतमा पाकिस्तानसँग मिल्नु भन्ने चाहने केही दुष्टहरूको हातमा भारत खेल्नरहेको थियो भन्ने पनि पाकिस्तानको कथाको एउटा अंश हो।

दिल्ली भ्रमणको उद्देश्य विशेष गरी निर्णयकर्ताहरूमा डरको वातावरण सिर्जना गर्नु थियो। यी उपायहरू भारतका लागि अनुकूल साबित भयो जुन पहिले नै राज्यहरूमा सेना पठाउन पखिरहेको थियो।

माथिका चर्चा गरिएका प्रमाणहरूको आधारमा, पाकिस्तान भन्छ कि यी सबै उपायहरू संयोगले सम्भव थिएन तर जुनागढलाई पाकिस्तानमा सामेल हुनबाट रोक्नको लागि भारतको जानाजानी षडयन्त्र थियो।

निष्कर्षः भारतको भनाइ जुनागढ भारतको हिस्सा बन्नुपर्दछ किनभने त्यहाँको जनसंख्या बहुसंख्यक हिन्दूहरू समावेश छ,

ठोस प्रमाणमा आधारित छैन र यो ज़डडण्ण को भारतीय स्वतन्त्रता अधिनियमको उल्लङ्घन हो। किनभने त्यसबेला राज्यको मामिलामा नवाब वा महाराजाको पदलाई सार्वभौम मानिन्थ्यो।

भारतले जुनागढमा "जनमतसङ्ग्रह" गरेर यसलाई सच्याउन खोज्यो तर यसको पारदर्शितामा अन्तर्राष्ट्रिय कलाकारहरू र पाकिस्तानले पनि प्रश्न उठाएका छन्। यसबाहेक, जुनागढले पाकिस्तानसँग सीमा जोड्दैन भन्ने भारतको दाबी शंकास्पद छ।

यो अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा मान्यता प्राप्त तथ्य हो कि समुद्री सीमाहरू एक वास्तविकता हो र धेरै देशहरूले कुनै पनि भूमि सम्पर्क बिना समुद्री सीमाहरू साभ्ना गर्छन्, यसको उदाहरण संयुक्त राज्य अमेरिकाको अलास्काको मामला हो। लार्ड माउन्टब्याटनका अनुसार जुनागढ पाकिस्तानको इन्स्ट्रुमेन्ट अफ एक्सेससनलाई स्वीकार गरेपछि पाकिस्तानको हिस्सा बनेको थियो।

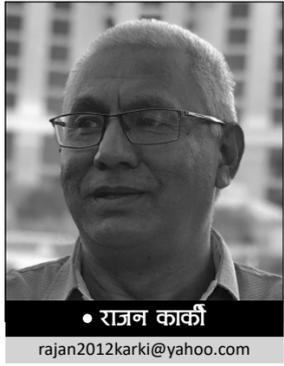
जुनागढले ज़डडण्ण अगस्तमा आधिकारिक रूपमा पाकिस्तानमा सामेल हुने निर्णय गरेको थियो र पाकिस्तानले ज़डडण्ण सेप्टेम्बरमा इन्स्ट्रुमेन्ट अफ एक्सेसनलाई स्वीकार गर्‍यो। तसर्थ, यो पाकिस्तानको सार्वभौमसत्ता अन्तर्गत थियो र यस क्षेत्र विरुद्ध भारतीय आक्रमणलाई अन्तर्राष्ट्रिय समुदायले युद्धको रूपमा लिनुपर्छ।

उपलब्ध गराइएको छलफल र प्रमाणलाई ध्यानमा राख्दै, यो स्पष्ट छ कि पाकिस्तानको कथामा विश्वसनीयता र सत्यता छ जसलाई अन्तर्राष्ट्रिय मिडिया कभरेजले पनि समर्थन गरेको छ।

अर्कोतर्फ, भारतीय कथामा त्रुटिहरू छन् र यो केवल भूमिको समुचितता र गैर-मुस्लिम जनसंख्यामा आधारित छ।

जुनागढको पाकिस्तानसँग सामुद्रिक सिमाना रहेको र राज्यका विभिन्न समुदायको प्रतिनिधित्व गर्ने राज्य परिषद् पाकिस्तानमा सामेल हुने पक्षमा भएकोले यी दुबै माथि उल्लेखित बुँदाहरू अमान्य साबित भएका छन् र १९४७ को भारतीय स्वतन्त्रता ऐनविरुद्ध छन्। सार्वभौमको हस्ताक्षर राज्य प्रमुख अर्थात् नवाबले तथ्यमा थप ठोसता थप्छन्।

भारतको कुदृष्टि, नेपाली नेतृत्वको अन्धोपन

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

जबदेखि भारतले नेपालको लिपुलेक, कालापानी क्षेत्र भारतको नक्सामा गाभ्यो र यसको नेपालमा उग्रविरोध भयो तबदेखि नेपाल भारत सम्बन्ध चिसिसएको छ। नेपालको संसदले सर्वसम्मतिमा संविधानमा लिपुलेक, कालापानी क्षेत्रको नक्सा अध्यावधिक गरेपछि त भारत यसरी रिसायो कि प्रवृद्ध समूहले तयार पारेको रिपोर्टसमेत बुझ्न मानेन।

प्रवृद्ध समूक नेपाल र भारतका प्रधानमन्त्रीले गठन गरेको समितिले तयार गरेको थियो। आफैले गठन गरेको समितिले दिएको रिपोर्ट पनि नबुझ्ने भारतको नेपालमाथि कतिसम्म कुदृष्टि रहेछ स्पष्ट भइसकेको छ।

नेपालसँग अझै पनि संवाद नगरेर भारतले एकतर्फी रूपमा महाकालीमा तटबन्ध निर्माण गरिरहेको छ। कालापानीबाट तिब्बत जोड्ने राजमार्ग खोलेकोमात्र होइन, फन फराकिलो र सर्वकालिक बनाइरहेको छ। नेपालको नेतृत्व यी सब दृश्य टुलुटुलु हेरेर बसेको छ। चुनाव आयो, चुनावमा समेत सीमामाथिको अतिक्रमण विषय बनेको छैन। कुनै पनि दलका कुनै पनि नेताले सीमा समस्या उठाएका छैनन्। यद्यपि यो ५ दलीय गठबन्धन सरकार हो।

अचम्म छ, पुँजीवादी कांग्रेसलाई

जनवादी माओवादीसहितका कम्युनिष्टले बोकेका छन्। यी गठबन्धन मिलेर चुनावमा जाने रे ? कस्तो लोकतन्त्र हो यो ? लोकतन्त्रमा त पार्टीहरूले आआफ्ना घोषणापत्र, कार्यक्रम, प्रतिवद्धता बोकेर चुनावमा जानुपर्ने थियो तर जनवादी र समाजवादी दुबै मिलेर सत्ता चलाइरहेका छन्, मिलेर चुनावमा जाने तयारीमा जुटेका छन्। जब सिद्धान्त, नीति, कार्यक्रम केही पनि भिन्नता छैन भने अलग अलग पार्टी किन भनिरहनु पर्छ र ? पार्टी एकीकरण गरेर चुनावमा गए पनि हुन्छ। विश्वमै नभएको लोकतान्त्रिक तमासा नेपालमा देखिएको छ।

मुख्य सवाल भारतको दादागिरीको हो। १८८० किलोमिटर लामो खुला सीमा छ, आवत जावत कुनै कुरामा रोकतोका छैन। प्रवृद्ध समूहले यही खुला सीमालाई कसरी नियमन गर्ने र अपराधिक क्रियाकलाप रोक्ने तथा नेपाल भारतबीचका थप समस्या अरु के के छन्, १९५० को सन्धिलाई के गर्न सकिन्छ भन्ने अध्ययन रिपोर्ट तयार पारेको थियो। भारत सीमा मिच्च चाहन्छ। नियमन गर्न चाहदैन। त्यसैले ७१ स्थानमा सीमा मिचिएका छन्। सीमामात्र होइन, कालापानी, लिपुलेक, लिम्पियाधुराका दूला नेपाली भूभाग भारतले हकभोगमा लिएको छ। भारतको कुदृष्टि यसरी अधि बढेको छ र नेपाली नेतृत्व अन्धोपन देखाइरहेको छ। भारतको ज्यादतिबारे हाम्रो नेतृत्व कान थुने, आँखा चिम्लेर र मुख बन्द गरेर बस्नुले नेपाल र नेपालीको सतित्व र अस्तित्व दिनदिनै जोखिममा परेको छ।

भारत कसरी एकपक्षीय रूपमा दङ्गा गराउन फिल्मको समेत सहारा लिन्छ भन्ने शिक्षा हालैको काश्मिर फाइल्स भन्ने फिल्मबाट नेपालले सिक्न सक्छ।

'काश्मिर फाइल्स'को सन्देश दङ्गा भड्काउनु हो

नेपाल दक्षिण एसियामा शान्ति, सद्भाव चाहन्छ। यो चाहना विपरितको फिल्म सार्वजनिक भएको छ- काश्मिर फाइल्स। हिन्दु मुस्लिमबीच भड्काउ भाव फैलाउनु दक्षिण एसियामात्र होइन, विश्वभरि नै

यसको दुस्प्रभाव पर्छ। यसतिर भारत सरकारले ध्यान दिएन। सत्ताधारी मोदी सरकारले आफ्नो राजनीतिक लाभमात्र हेरेको विश्लेषकहरूले आरोप लगाएका छन्।

१९४७ मा अलग भएको भारत र पाकिस्तानबीचको मुस्लिम-हिन्दु द्वन्द्व ७५ वर्षसम्म पनि सुल्फिन सकेको छैन। कसरी जातीय द्वन्द्व समाप्त पार्ने भन्ने प्रयास गर्ने बेलामा भारतमा 'काश्मिर फाइल्स' भन्ने फिल्म रिलिज भएको छ। यो फिल्मले हिन्दु मुस्लिम हिंसा अरु भड्काउने खतरा देखिएको छ।

काश्मिर बलिउड फिल्मिङ्कनका लागि आकर्षक प्राकृतिक साइट हो। हिन्दु मुस्लिमको पीडा छोपिएको काश्मिर हलिउडपछिको बलिउडले फिल्ममा सबैभन्दा बढी प्रेमगीत फिल्मिङ्कएको भूगोल हो। यतिबेला 'काश्मिर फाइल्स'ले जातीय हिंसा भड्काउन १९४७ देखि निम्न नसकेको आगोमा पेट्रोल हाल्ने काम गरेको छ। काश्मिरको प्राकृतिक छटाभित्रको रक्तकुण्डलाई छचल्क्याउन भारत सरकारसमेत लाग्नु मानवीय दृष्टिकोणले समेत दुर्भाग्यपूर्ण हो।

फिल्मका कलाकार छन् अनुपम खेर, डाइरेक्टर हुन् विवेक अग्निहोत्री। यिनले काश्मिरको घाउलाई ताजा बनाउने प्रयास गरेका छन्। यो प्रयासमा भाजपा सरकारको समेत समर्थन र सहयोग हुनुले भाजपा र भाजपाको भातृसंगठन आरएसएस भारतमा चुनाव जित्नु हिन्दु भावनालाई उराल्नु र मुस्लिमविरुद्ध विषबमन गराउन पछि पर्दैन भन्ने स्पष्ट बुझ्न सकिन्छ।

फिल्ममा सन् ९० को दशकको सुरुमै आतंकवादको निशानामा परेर आफ्नै भूमिमा शरणार्थी जीवन बाँच्न बाध्य काश्मिरी पण्डित हिन्दुहरूको कथा देखाइएको छ। फिल्म सफल भयो, पैसा कमायो। यो फिल्मको सफलताको कारण भाजपा र हिन्दुवादी संगठनहरू हुन्। विश्लेषकहरू भन्छन्- भाजपाले आफ्नो सिद्धान्त र काश्मिर एजेण्डासँग जोडेरका छन्। स्वयम प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी र उनीपछिका

नेताहरूले समेत यो फिल्मको प्रचार गरिदिएका छन्। यो फिल्मले भाजपाको सरकार भएका प्रान्तहरूमा कर छुट पाएको छ। यो फिल्म हेरेर टिकट पेश गर्नेलाई भाजपा शासित राज्यमा विदासमेत दिइएको छ। तर फिल्मले साम्प्रदायिक द्वेष फैलाएर हिन्दु मुस्लिमबीच जुन दुर्भावनाको आँधी चलाएको छ, त्यो साइँ गहिरो हिंसा भड्काउने खालको छ।

यसअघि पनि 'उरी सर्जिकल स्ट्राइक' अर्थात पाकिस्तानभित्रै घुसेर हमला गरेको विषयमा पनि मोदी सरकार र भाजपा नेताहरूले समर्थन गरेका थिए। अहिले जातीय दङ्गा भड्काउवादी फिल्मलाई समर्थन गरेको छ। यो फिल्मले हिन्दुवादीको संरक्षण गर्ने र मुस्लिम समुदायमाथि घृणा फैलाउन उक्साएको देखिन्छ। काश्मिर फाइल्स फिल्मका कारण हिन्दु मुस्लिम बीच द्वेष बढेर रक्तपात भयो भने यसको जिम्मेवार मोदी सरकार हुनेछ। सामाजिक सञ्जाललाई हेर्दा थाहा लाग्छ- हिन्दु दर्शकहरू फिल्म हेरेपछि मुस्लिमविरुद्ध उत्तेजना प्रकट गर्ने गरेका देखिन्छन्। यो फिल्म साम्प्रदायिकता फैलाउने फिल्मको हो, डढेलो नसल्लिकोस। सामाजिक सद्भावना भक्तियो भने यसको नतिजा मानवताका लागि दुर्भाग्यपूर्ण हुनेछ।

मोदी सरकारले नेपालको कालापानी, लिम्पियाधुरा, लिपुलेकमात्र भारतीय नक्सामा हालेको छैन, भारत शासित जम्मु काश्मिरलाई विशेष राज्यको मान्यता दिने धारा ३७० खारेज गरेर विवादित क्षेत्रलाई भारतमा गाभेको थियो। काश्मिर फाइल्स फिल्म कम, मोदी सरकारको प्रचारवाजी ज्यादा हो भनिदेख।

काश्मिर फाइल्समा काश्मिरी पण्डितको विस्थापित जीवन दर्शाइएको छ। यो पूर्ण यथार्थ फिल्म होइन भन्छन् गम्भीर खालका विश्लेषकहरू। फिल्ममा काश्मिर किन अशान्त छ भनेर देखाइदैन। फिल्मको उद्देश्य बहुसंख्यक मुसलमान समुदायबाट अल्पसंख्यक हिन्दुलाई खतरा छ भनेर मात्र देखाइएको छ। मुस्लिम समुदायले हिन्दुलाई त्यहाँबाट लखेटिरहेका छन् भन्ने देखाउनु

फिल्मको स्पष्ट उद्देश्य देखिन्छ। त्यतिबेला हिन्दुकोमात्र होइन, मुसलमानको पनि हत्या भएको थियो। त्यो कुरा फिल्ममा देखाइएको छैन। यसकारण फिल्म एकपक्षीय छ। इतिहास भन्छ- पहिलो राजनीतिक हत्या १९८९ अगस्त ३१ मा भएको थियो। ती नेसनल कमफरेन्सका नेता मोहम्मद युसुफ हलवाईको थियो। यसअघिका आतंकवादी हमला पनि मुसलमानमाथि नै भएको थियो। काश्मिरका प्रहरी महानिरीक्षक जिएमए बटाली बाल बाल बाँचे तर उनका अंगरक्षक मारिएका थिए। यसको केही दिनमै जिएमए बटालीका भाइ गुलशन बटाली आतंककारीबाट मारिएका थिए।

१९४७ को देश विभाजनको क्रममा धेरै हिन्दु भारत आए, धेरै मुसलमान पाकिस्तान गए। यसक्रममा भड्किएको दङ्गामा २० लाखभन्दा बढी हिन्दु, मुस्लिम मारिए। त्यसपछि पनि मारिनेक्रम जारी रह्यो। काश्मिर स्वतन्त्रताको माग गर्नेहरू त सवालाखभन्दा बढी मारिएका छन्। भारतीय सैनिक हस्तक्षेपका कारण समष्टि काश्मिर दङ्गा क्षेत्र बनाइएको छ। दङ्गाको मुख्य कारण भारतको पक्षधर हो कि होइन भनेर मात्र हेरियो। यो फिल्ममा हिन्दु पूर्वन्यायाधीशको हत्या देखाइएको छ। त्यही समयमा ८० वर्षका मौलाना मसुदी भन्ने नेताको हत्या देखाइएन किन ? नेसनल कन्फरेन्सका मुसलमान समुदायका पूर्वमन्त्री, सांसद मारिएका थिए। फिल्ममा यी दृश्यको दबाइएका छन्। आतंककारीहरूले धेरै मुस्लिम सञ्चारकर्मी मारेका थिए, त्यसबारे पनि फिल्म मौन छ। भारतको पक्षमा हिन्दुमात्र होइन, मुसलमान पनि उभिने गरेका छन्, ती सबैमाथि भएका दमन केही पनि फिल्ममा देखिदैन।

काश्मिर फाइल्सले इतिहास खोतल्छ, एकपक्षीय रूपमा खोतल्छ। जुन इतिहासलाई तोडमरोड गर्ने कुकर्म हो। यस्ता फिल्मले शान्ति खलबल्याउँछ, दक्षिण एसियालाई अरु लामो समय अशान्त पार्न सघाउँछ। यो फिल्मले समाजलाई उद्वेलित पार्छ, समाजलाई बिथोल्छ। मान्छे मान्छेबीच बिभेद बढाउँछ।

साल्ट ट्रेडिङ्ग कर्पोरेशन लिमिटेड

द्वारा प्रवर्द्धित

STC ग्याँस

तौल पूर्ण, सुरक्षा सम्पूर्ण

- ISI स्टाण्डर्डको मित्र बाहिर स्वर कोट भै बीचमा स्लिकको जाली भएको ३ तहको होजपाइप
- उच्च गुणस्तरको रेगुलेटर
- पुनः प्रयोग गर्न नसकिने प्लाष्टिक सिल भएको सिलिण्डर
- कम्प्युटर प्राविधिबाट चल्ने प्लान्ट, तौलमा सोहै आना दुक्क हुनुहोस्

साल्ट ट्रेडिङ्ग समूहका उत्कृष्ट खाद्य बस्तुहरू

पढ्थ्यौ हाती बसीकन सँजै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु ध्वस्त पारे समाज ।

मन्यो ज्यूँदै त्यो जस्ले बिसियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सक्तियो देशको माटो ।

कायर भयर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भयर एकै पटक मर्न सकौ ।

- अभियानवाणी

अभियान

साप्ताहिक

सम्पादकीय

अब एक हातले सिन्दुर अर्कोले नेपाली नागरिकता

परमादेशको दाई काँग्रेस र भाई काँग्रेसको मिलेमतोमा प्रतिनिधिसभाबाट नागरिकता विधेयक पारित गरिएको छ । दुई वर्ष अघि संसदीय समितिले व्यापक छलपल र बहस गरी निर्माण गरेको नागरिकता विधेयक संसदमा दर्ता भएको भएपनि उक्त विधेयक सरकारले फिर्ता लिएर अर्को विधेयक संसदमा दर्ता गरेको थियो । सरकारले पछिल्लो पटक संसदमा दर्ता गरेको विधेयक माथि जनताको आवाज सुनिएन, नेपाली काँग्रेस, माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी र राष्ट्रिय जनमोर्चाको संयुक्त गठबन्धनको सरकारले नागरिकता विधेयक प्रतिनिधिसभाबाट फास्ट ट्र्याकबाट पारित गरि राष्ट्रिय सभामा पठाएको छ । राष्ट्रियसभामा पनि गठबन्धनको बहुमत रहेकाले उक्त विधेयक जस्ताको तस्तै पारित हुने सम्भावना रहेको छ । प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रिय सभाबाट पारित भएको विधेयकलाई राष्ट्रपतिकहाँ पठाइने र राष्ट्रपतिको प्रमाणाकरण पछि नेपाल राजपत्रमा प्रकाशित भएपछि उक्त विधेयक कानून सरह नेपालमा लागू हुनेछ ।

जन्मको आधारमा नागरिकता पाएका आमाबुवाका छोराछोरीले पनि नागरिकता पाउने बाटो खुलेको छ । संसदमा ४ वर्ष अघि दर्ता गरिएको नागरिकता सम्बन्धी विधेयक सरकारले फिर्ता लिएर नयाँ रूपमा प्रस्तुत गरेको विधेयक गत साउन ६ गते प्रतिनिधिसभाबाट बहुमतका आधारमा पारित गरिएको हो । नेपालमा जन्मिएका आधारमा अंगीकृत नागरिकता पाइसकेका बाबुआमाका सन्तानले अब बंशजको आधारमा नागरिकता पाउने भएका छन् । नेपाली जनताले नागरिकता विहिन हुनु हुँदैन तर नेपालमा केही समय बसोबास गरेका र अंगीकृत नागरिकता लिएका बाबु आमाका सन्तानले बंशजको नागरिकता पाउने विधेयक पारित गरिनु नेपाल र नेपाली जनताको हितमा छैन । विदेशी चेलीले नेपाली नागरिकता पाउन केही बाध्यकारी प्रावधानहरू राखिनुपर्नेमा केही प्रावधानहरू नराखिनुले गर्दा अब विदेशी महिलाले नेपाली नागरिकसँग विवाह गरेकै दिन एउटा हातले नेपाली नागरिकता र अर्को हातले सिन्दुर पाउने भएकी छन् । यो नै नेपाललाई फिजीकरण गर्ने पहिलो प्रयास हो । नेपाल र भारतबीचमा खुल्ला सीमा भएकाले गर्दा लाखौँ भारतीय नेपाल भित्रिएर पहिला पनि लाखौँ भारतीय नागरिकहरूले नेपाली नागरिकता पाइसकेका छन् । अबको केही समय पछि भारत विश्वमा सबैभन्दा बढी जनसंख्या हुने मुलुक बन्ने भएको छ । त्यसको प्रत्यक्ष प्रभाव नेपालमा पर्ने र भारतीय चेलीहरूले नागरिकता पाउने सहज वातावरण बनेपछि उनीहरूलेनेपाली कंटासँग विवाह गर्ने प्रायः निश्चित जस्तै रहेको छ । भारतीयहरूले फिजीमा त्यसैगरी नागरिकता लिएका थिए उनीहरू त्यहाँ जाँ काट्न गएका र केही समयपछि फिजिलाई कब्जा गरेर सरकार प्रमुख समेत बनेका थिए । नेपालको संविधानले अंगीकृत नागरिकता पाएका व्यक्तिलाई राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री, प्रधानन्यायाधिश, सेनापति लगायतका पदमा पुग्न बन्देज गरेको छ । अब अंगीकृत नागरिकता पाएका बाबुआमाका सन्तानले बंशजको नागरिकता पाउने भएपछि संविधानले बन्देज लगाएका सबै पदमा अंगीकृत नागरिकता पाएका बाबुआमाका सन्तानले सम्बैधानिक पदमा पुग्ने बाटो समेत खुलेको छ । यसरी अबको केही वर्षपछि नेपालमा नेपाली जनता नै अल्पमतमा पर्ने गरी नागरिकता विधेयक पारित गरिनु नेपाललाई फिजीकरण गर्नु बाहेक अन्य कुनै उद्देश्य देखिँदैन ।

माओवादी केन्द्रले पहिला नागरिकता सम्बन्धी लिएको अडानकै कारण संसदबाट नागरिकता विधेयक पारित हुन सकेको थिएन तर सत्ता गठबन्धनमै रहेको माओवादी केन्द्रले सत्ताको प्रलोभनमा परेर पहिला आफ्नै लिएको अडान छोड्नुको एउटै कारण हुन सक्छ सत्तामा टिकिरहने प्रपञ्च । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले त आफ्नै कारणले गर्दा नागरिकता विधेयक पारित भएको र आफूले मधेशको माग पूरा गरेको अभिव्यक्ति समेत दिएका छन् । नागरिकता विधेयकलाई सत्तामा पुग्ने भन्दा बनाइएको छ । नागरिकता जस्तो सम्बेदनशिल विषयलाई हचुवाका भरमा फास्ट ट्र्याकबाट पारित गरिनु मुलुककै लागि दुर्भाग्यको विषय मात्र होइन मुलुककै अस्तित्व माथि खेलवाड भएको हुनाले हामी त्यसको जोडदार विरोध गर्दै अब जनताले नागरिकता विधेयकको विरोधमा सडकमा उत्रन जनतालाई आह्वान गर्दछौँ ।

समाजवादी केन्द्र भ्यागुताको धार्नी पुगु सरह हो

पछिल्लो समयमा राजनीतिक दलहरूले एकले अर्कोलाई विश्वास गर्न नसक्ने वातावरण स्वयम् दलहरूले नै सिर्जना गरेका छन् । सत्ता गठबन्धनमा रहेका पाँच दल मध्येका नेपाली काँग्रेस, माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी र जनता समाजवादी भित्र अविश्वास बढेको छ । त्यही अविश्वासको कारण माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले समाजवादी केन्द्र बनाउने भन्दै वामदेव गौतमसहित डा. बाबुराम भट्टराईसमेतसँग वार्ता गरिरहेका छन् । अध्यक्ष दाहालले आउँदो मंसिरमा हुने भनिएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनलाई मध्यनजर गरेर भरिसक्य वामपन्थी पार्टीहरू एक हुनुपर्ने, एक हुन नसक्ने अवस्था आएका पनि एउटै निर्वाचन चिन्ह लिएर निर्वाचनमा जानुपर्ने प्रस्ताव अघि सारेका छन् । केही दिन पहिला गृहमन्त्री वालकृष्ण खॉणले आउँदो निर्वाचनमा दलहरू एकलाएकलै निर्वाचनमा गएको खण्डमा माओवादी केन्द्र र नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीको कन्तविजोग हुने आँकडा काँग्रेसको केन्द्रीय समितिको बैठकमा प्रस्तुत गरेपछि अध्यक्ष दाहाल र नेकपा एकीकृतका अध्यक्ष माधव नेपाललाई छटपट्टी बढेको छ । त्यही कारणले गर्दा र आफ्नो पार्टी र व्यक्तिगत स्वार्थलाई हेरेर दाहालले समाजवादी केन्द्र बनाउनुपर्ने प्रस्ताव भट्टराई, गौतम र नेपालसामु राखेका हुन् ।

मंसिरमा सम्पन्न हुने भनिएको संघीय संसद र प्रदेश सभाको निर्वाचनमा समेत सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू गठबन्धन नै गरेर निर्वाचनमा जाने निर्णय काँग्रेसको केन्द्रीय समितिको बैठकले गरिसकेको भएपनि दाहाल र नेपाललाई भने काँग्रेसको विश्वास नभएको जस्तो देखिएको छ । कतै काँग्रेसले आफूलाई बहुमत पुग्न सक्ने सिट राखेर अरूलाई थोरै सिटमा राख्छ कि भन्ने आशंका दाहाल नेपाललाई रहेको छ । त्यही कारणले गर्दा दाहाल नेपालले नेकपा एमालेलाई देखाएर काँग्रेसलाई तर्साउने खेलमा सक्रिय भएका छन् । नेपालका कम्युनिष्टहरू एकै ठाउँमा उभिनु भनेको भ्यागुताको धार्नी पुगु हो । २०७४ सालमा भएको निर्वाचनमा नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रले तालमेल गरेर अघि बढेका हुनाले उनीहरूले फण्डै दुई तिहाई मत ल्याएका थिए । तर तत्कालिन नेकपा धेरै टिक्न सकेन त्यसको एउटै कारण थियो धेरै लोभी पापीहरू एकै ठाउँमा बस्न नसक्नु र अर्को थियो सत्ताको स्वाद आफूले चाख्न नपाउनु । तत्कालिन नेकपामा रहेको सचिवालय सदस्यहरू नै त्यसबेला विभाजित भएर तत्कालिन प्रधानमन्त्री केपी ओलीको विरुद्ध खनिएका र ओलीलाई सरकार प्रमुख र पार्टी अध्यक्षबाट समेत हटाउने निर्णय सचिवालयका बहुमत सदस्यहरूले गरेकै कारण पार्टीभित्र विग्रह आएको थियो । अहिले त्यसबेला सचिवालयमा रहेकाहरू दाहाल, नेपाल, गौतम, भलनाथ खनाल एक ठाउँमा उभिनुपर्ने अर्को षडयन्त्र हुन सक्छ । काँग्रेसले आफूहरूलाई विश्वास गर्न नसकेको र स्थानीय तहको निर्वाचनमा समेत उसले आफूहरूलाई धोका दिएको आरोप उनीहरूले काँग्रेसमाथि लगाउँदै आएका छन् । नेकपा एकीकृतका नेता भलनाथ खनालले त काँग्रेसलाई बहुमतमा पुऱ्याईदिन गठबन्धन किन आवश्यकता पर्‍यो भन्ने प्रश्न समेत सार्वजनिक रूपमै उठाउँदै आएका छन् ।

स्थानीय तहको निर्वाचनमा गठबन्धन र नेकपा एमाले बीचमै प्रतिस्पर्धा रहेको थियो । एकातिर पाँच दलीय गठबन्धन रहेको थियो भने अर्कोतिर नेकपा एमाले एकलै निर्वाचनमा गएको थियो । पाँच

• देवेन्द्र चुडाल

devendrachudal@gmail.com

दलीयगठबन्धन भएपनि नेकपा एमालेले स्थानीय तहको निर्वाचनमा उत्साहजनक नतिजा निकालेको थियो । गठबन्धनमा रहेको काँग्रेसले ७ सय ५३ वटा स्थानीय तह मध्येका ३ सय २९ मा विजयी हॉसिल गरेको थियो भने नेकपा एमालेले २ सय ६ स्थानमा विजयी हॉसिल गरेको भएपनि गठबन्धनमै रहेको माओवादी केन्द्रले ९ सय २० स्थानमा मात्र विजयी हॉसिल गर्न सकेको हुनाले संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा पनि काँग्रेस पहिलो, एमाले दोस्रो र माओवादी केन्द्र तेस्रो स्थानमा रहन सक्ने अवस्था देखिएपनि सत्ताको भोका रहेका पुष्पकमल दाहालले सत्ता हत्याउनका लागि अनेक पासा फ्याक्न सक्ने सम्भावना रहेको छ । गृह प्रशासनले गोप्य रूपमा गरेको मत सर्वेक्षणमा समेत काँग्रेस र माओवादीले तालमेल गरेर निर्वाचनमा गए उनीहरूकै बहुमत आउन सक्ने सम्भावना रहेको देखाएको छ भने माओवादी केन्द्र र एमालेले गठबन्धन गरेर अघि बढेमा पनि उनीहरूकै बहुमत आउन सक्ने र त्यसबेला काँग्रेसको नराम्रो पराजय हुन सक्ने सर्वेक्षणले देखाएको छ । पुष्पकमल दाहालले समेत त्यो गोप्य मत सर्वेक्षण हात पारेका हुनाले अहिले उनी समाजवादी केन्द्र बनाएर अघि बढ्नुपर्ने रणनीतिमा लागेका छन् । समाजवादी केन्द्र बन्थ्यो र त्यसमा एमालेलाई बाहिर राखियो भने त्यसबेला काँग्रेस र एमालेले तालमेल गरेर अघि बढेको खण्डमा समाजवादी केन्द्रको नराम्रो पराजय हुने निश्चित जस्तै देखिएको छ । काँग्रेस र एमाले मिलेर निर्वाचनमा गएको खण्डमा राष्ट्रपति, उपराष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री, सभामुख, राष्ट्रिय सभाका अध्यक्ष लगायतका महत्वपूर्ण पदहरूमा उनीहरूले नै चाहेका व्यक्ति पुग्न सक्ने भएकाले गर्दा अध्यक्ष दाहालले कुनै हालतमा पनि काँग्रेस र एमालेलाई मिल्न नदिने बरु आफूहरू एमालेसँग मिल्न सक्ने भन्दै काँग्रेसलाई तर्साएर संघीय संसदको र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा धेरै सिट हात पार्ने रणनीतिमा लागेका छन् । त्यसैको उपज हो समाजवादी केन्द्रको निर्माण भनेको ।

नेपालमा आ आफ्नो स्वार्थ अनुसार २५/३० वटा कम्युनिष्ट नामधारी पार्टीहरू रहेका छन् । ती पार्टीहरू एकजुट हुन सक्ने अवस्था नै देखिएको छैन । आ आफ्नो स्वार्थ अनुसार उनीहरूले आ आफ्ना खुद्रे पसलहरू सञ्चालन गरिरहेका छन् । वामदेव गौतमले समेत आफ्नो खुद्रे पसल सञ्चालन गर्न सकेको इतिहास छैन, त्यही कारणले गर्दा अहिले उनले निर्माण गरेको खुद्रे पसल समेत वन्द हुने अवस्थामा

पुगेकोले उनीसहित माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालको सहयोगमा समाजवादी केन्द्र बनाउने भन्दै नेकपा एमाले बाहेकका कम्युनिष्ट पार्टीहरूलाई समाजवादी केन्द्र बनाउनुपर्ने बताइरहेका छन् । तर मुलुकको सबैभन्दा ठुलो कम्युनिष्ट पार्टीलाई बाहिर राखेर उसलाई घेराबन्दीमा पार्ने प्रमुख उद्देश्यका साथ समाजवादी केन्द्र बनाइने भन्नु भ्यागुताको धार्नी पुऱ्याउन खोज्नु बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन । अहिले पनि विभिन्न पार्टीहरू परित्याग गरी नेकपा एमालेमा प्रवेश गर्नेहरूको क्रम रोकिएको छैन । तल्लो तहसम्म एमालेको राम्रो प्रभाव रहेकाले गर्दा स्थानीय तहको निर्वाचनमा ऊ एकलै पाँच दलीय गठबन्धनका विरुद्ध निर्वाचन लडेको थियो । नेकपा एमालेलाई स्थानीय तहको निर्वाचनमा धुलो चटाउने भन्दै पाँच दलीय गठबन्धनमा रहेर चुनाव लडेको नेकपा एकीकृत समाजवादी आफैँ धुलो भएको छ । नेकपा एमालेलाई स्थानीय तहको निर्वाचनमा धुलो चटाउने भन्दै पाँच दलीय गठबन्धनमा रहेर सरकारमै बसेर निर्वाचनमा गएको नेकपा एकीकृत समाजवादी पार्टीले नराम्रो पराजय भोग्नु परेको छ । यदि दलहरू एकलाएकलै स्थानीय तहको निर्वाचनमा गएको भए नेकपा एमाले नै सबैभन्दा ठुलो पार्टी बन्ने स्थानीय तहको निर्वाचनको परिणामले देखाएको छ । माधव नेपाल अध्यक्ष रहेको नेकपा एकीकृत समाजवादीले पाँच दलीय गठबन्धनको सहयोगमा २० स्थानीय तहमा निर्वाचन जितेको थियो । तल्लो तहमा उसको संगठन नै नभएको र माधव नेपाल पक्षमा लागेका नेता तथा कार्यकर्ताहरू नेकपा एमालेमै फर्किरहेका हुनाले संघीय संसद र प्रदेश सभाको निर्वाचनमा माधव नेपालको पार्टीको हालत कन्तविजोग हुने निश्चित रहेपछि धेरै नेता तथा कार्यकर्ताहरू एमालेमै फर्किने मनस्थितिमा पुगेका छन् । गृहमन्त्री बालकृष्ण खॉणले त एकलाएकलै निर्वाचनमा जाँदा काँग्रेसको ९०, एमालेको ७०, माओवादीको ८, नेकपा एकीकृत समाजवादीको ९ र सबै मधेशवादीहरूको गरी १६, राप्रपा जनमोर्चा र नेमकिपाले १/९ स्थानमा निर्वाचन जित्न सक्ने गोप्य प्रतिवेदन आफूले पाएको भन्दै काँग्रेसको केन्द्रीय समितिको बैठकमा जानकारी गराएका थिए । यसरी सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरूको अवस्था समेत हेर्दा उनीहरू एकलाएकलै निर्वाचनमा जान सक्ने अवस्था नै देखिँदैन । एकलाएकलै निर्वाचनमा गएको खण्डमा नेकपा एमाले नै ठुलो पार्टी बन्ने प्रायः निश्चित रहेको गृह सूत्रको दाबीले गर्दा गठबन्धनकारी दलहरू तर्सिएका छन् । नेकपा एमालेलाई एकलाउने उनीहरूको रणनीति असफल सावित हुने भएपछि माओवादी केन्द्रका अध्यक्षसहित वामदेव गौतमले समाजवादी केन्द्र बनाएर निर्वाचनमा जाने प्रयास गरेपनि नेकपा एमाले बाहेक समाजवादी केन्द्र भ्यागुताको धार्नी नपुगेजस्तै बन्ने निश्चित जस्तै रहेको छ । यदि एमाले सहितको समाजवादी केन्द्र बन्न सकेको अवस्थामा काँग्रेसको कन्तविजोग हुन निश्चित रहेको छ ।

त्यही कारणले गर्दा काँग्रेसले नै समाजवादी केन्द्र बनाउन तगारो हाल्न सक्छ । बरु माओवादी र नेकपा एकीकृतलाई केही बढी सिट दिएर आफ्नै समूहमा राख्ने उसको रणनीति बन्न सक्छ । माओवादीका अध्यक्षले एमालेलाई देखाएर काँग्रेसलाई तर्साउने र काँग्रेसलाई देखाएर एमालेलाई गलाउने रणनीति लिएका छन् । यस्तो रणनीतिमा उनी सफल हुनु भनेको भ्यागुताको धार्नी पुगु सरह हो ।

कांग्रेसमा आन्तरिक एकता कसरी ?

अर्जुनरसिंह केशी

राष्ट्रिय परिवेश : राष्ट्रिय क्षीतिजमा मडारिएका संकट र आमजनताका विकराल समस्याले नेपाल अनेक दुश्चक्रउन्मुख हुँदै छ । यसका खतराले नेपाल असफल राज्य हुने खतरा देखा पर्न थालेका छन् । 'नेपाल श्रीलंकाको नियतिमा जाने त होइन ?' भन्ने त्रासले आमजनतालाई थप चिन्तित बनाएको छ । भ्रष्टाचारको महामारी, ऋणको भारी, बाह्य चलखेल र शक्ति राष्ट्रहरूको द्वन्द्वको त्रीडास्थलका चक्रव्यूह देशमा मडारिइरहेको देखिँदै छ ।

पृथ्वीको बढ्दो तापक्रम तथा जलवायु परिवर्तनका असरले विश्व आक्रान्त छ । भीषण गरिबी, अशिक्षा, बेरोजगारी, भौगोलिक विकटता, जातिगत असमानता, शोषण र हिंसात्मक गतिविधिका अनेकौं रूप त नेपालका दीर्घ व्यथा नै भए । यीबाहेक नेपालले भोग्न थालेका संकट सत्ताका निहित स्वार्थ, गैरजिम्मेवार तथा लापरवाहीले सिर्जना गरेका सर्वाधिक भयावह परिणाम हुन्, जो सबै राजनीतिक पार्टी र शक्तिका साभ्ना एजेन्डा हुन् । यसमा निर्मम समीक्षा, कठोर शल्यक्रिया र सघन उपचार दिएर मुलुकलाई बचाउनुपर्ने कर्तव्यका सूची हुन् । दोस्रो विश्वयुद्धपछि ८० को दशकसम्म शीतयुद्धको केन्द्र युरोप थियो, वर्तमान परिवेशमा अमेरिका-चीनबीचको शीतयुद्धको स्थल-केन्द्र, दुई उदीयमान विशाल छिमेकी राष्ट्र भारत र चीनबीच बढ्दो आर्थिक, सामरिक तथा राजनीतिक शक्ति-द्वन्द्वका साथै यी छिमेकीको रसाकस्सी र कटुतापूर्ण असीमित प्रतिस्पर्धाबाट हाम्रो भूभाग अलग रहन सक्दैन । यसबारे हाम्रो स्पष्ट दृष्टिकोण र उचित राष्ट्रिय भूमिका तय गरी विदेश नीति र राष्ट्रिय सुरक्षा नीति प्रतिपादन गर्दा सरकार कूटनीतिक रूपमा अत्यन्त चनाखो, सन्तुलित, व्यावहारिक र सकेसम्म राष्ट्रिय सहमतिउन्मुख हुनुपर्छ ।

संकटापन्न अर्थतन्त्र : देशमा आर्थिक संकट चुलिँदै र विदेशी मुद्रा सञ्चिति हासोन्मुख क्रममा छ । एकातिर विश्वव्यापी रूपमा फैलिएको कोरोना महामारी, अर्कातिर रूस-युक्रेन युद्धले ल्याएको आर्थिक मन्दीको कठोर अवस्थामा देशको अर्थतन्त्र सञ्चालनमा गरिएको खेलबाड गम्भीर र आपत्तिजनक छ । 'समानान्तर अर्थतन्त्र'को रूपमा भ्रष्टाचार, तस्करी, माफियागर्दी, कमिसनखोरी, आर्थिक अपराधीले खेलाएको कालोघन राजनीतिमा पनि निर्णायक पहुँचको खतरनाक स्थितिहरू मुलुक घिसारिनु संकटको मूल कारण हो । राष्ट्रबैकको गभर्नरजस्तो गरिमामय ओहोदाका व्यक्तिबारे अनेकौं विवाद र बजेट प्रस्तुत हुने अधिल्लो राति अर्थ मन्त्रालयमा भएको काण्ड र अर्थमन्त्रीको राजीनामाले धेरै रहस्योद्घटन भएका छन् । यसले राजनीतिक नैतिकता मात्र होइन, सचिवालय प्रशासन कति लाचार, निरीह र विधिबिहीन भएको छ भन्ने देखाएको छ । राजनीतीकरणको भयावह यो चित्र हरेक फाँटमा देखिएको छ । निष्पक्ष न्याय, विवेक र विधिबाट स्वतः परिचालन हुने परिस्थिति हराइरहेको छ ।

मुलुक आन्तरिक र बाह्य ऋणमा फस्दै गएको छ । विगत पाँच वर्षको अवधिमा गार्हस्थ्य उत्पादन घटिरहेको र आन्तरिक र बाह्य कर्जा दुई गुणाले बढेको छ । लगानी, उत्पादन, वितरण र रोजगारीको अवस्था संकटपूर्ण हुँदा कुल गार्हस्थ्य उत्पादन (जिडिपी) को २० प्रतिशत आन्तरिक र बाह्य कर्जा पनि धेरै हुन्छ । उत्पादनशील क्षेत्रमा लाग्ने पुँजीको लागि मात्र यस्तो ऋण जति लिए पनि हुन्छ । नेपालमा जिडिपीको ४३ प्रतिशत ऋणभार पुग्नु चेतानीपूर्ण पूर्वसंकेत हो भने वार्षिक विकासमा पुँजीगत खर्च ४३ प्रतिशत मात्र हुनु अर्कातिर वितरणमुखी आर्थिक विनियोजनले स्थिति अझ भयावह

हुन सक्ने देखाएको छ ।

दुःखसाथ भन्नुपर्छ, ट्रान्सपरेन्सी इन्टरनेसनलको हरेक वर्षको प्रतिवेदनमा १८७ मुलुकको भ्रष्टाचार सूचीमा नेपाल सर्वाधिक भ्रष्टाचार हुने मुलुकमा परिरहेको छ । यस वर्षको महालेखा परीक्षकको प्रतिवेदनले करिब पाँच खर्बको बेरुजु देखायो, जो वित्तीय अराजकता, भ्रष्टाचार र लापरवाहीको चिन्ताजनक चित्र हो । नेपाली मुद्राको क्रयशक्ति निरन्तर घटिरहनु, मुद्रास्फीति र महँगी अनियन्त्रित दरले आकासिनु र बढ्दो बेरोजगारी संकटमाथिको महासंकट हो । भर्खरै प्रकाशित राष्ट्र बैकको कसिलो मौद्रिक नीति वर्तमान संकटमा कति सहयोगी र कामयाब हुन्छ, प्रतीक्षामा छ ।

अनियन्त्रित हुँदै गएको दण्डहीनता तथा भ्रष्टाचार र सुशासनको अभावले आर्थिक अपराधी, माफिया र बिचौलियालाई संरक्षण र हौसला पुगेको वर्तमानमा यसको निराकरणका लागि आजसम्मका सम्पूर्ण चर्चित भ्रष्टाचार काण्डउपर पूर्वप्रधानन्यायाधीशको संयोजकत्वमा उच्चस्तरीय न्यायिक छानबिन समिति गठन गरी यथार्थ जनसमक्ष ल्याई न्यायोचित कारबाही गर्ने पहल गरियोस् । यसबारे मैले धेरैपटक आफ्नै पार्टीको मञ्चबाट साथै मिडिया र जनसभाहरूमाफर्त पनि बारम्बार आवाज उठाउँदै आएको छु । मुलुकलाई न्यायोचित रूपमा आर्थिक अपराधीबाट मुक्त गराउनु नै संकटापन्न अर्थतन्त्र सुधारको प्रथम खुड्किलो हो ।

लोकतन्त्र र विधिसंगत प्रक्रिया : पारदर्शी तथा विधिको शासन, शक्ति पृथकीकरण, नियन्त्रण र सन्तुलनयुक्त राज्य सञ्चालनमा विश्वास राख्ने कांग्रेस र यसका सभापतिले सत्ता सम्हालेको वेलामा पनि निरंकुश भनिएको पूर्ववर्ती एमाले नेतृत्वको सरकारका पालामा प्रधानमन्त्रीमातहत राखिएका राजस्व अनुसन्धान, राष्ट्रिय अनुसन्धान तथा सम्पत्ति शुद्धीकरण विभागहरू यथावत् राखिरहनुको औचित्य छैन । संवैधानिक परिषद् ऐन संशोधनको आवश्यकता किन पन्यो ? यसमा संविधान, पद्धति र ऐनबारे हाम्रो पूर्वअडान र प्रतिपक्षी दलको आसनबाट हामीले यसको विरोध गरेको आफ्नै आवाज सम्झौं । तिनलाई यथास्थानमा पुनर्स्थापित गर्नुपर्ने हाम्रो दायित्व हो । दण्डहीनता, भ्रष्टाचार र कुशासनको एकमुस्त परिणामका रूपमा राजनीति र निर्वाचनमा पैसाको बोलवाला बढेर गएको छ । अर्कातिर सिद्धान्त, नैतिकता, निष्ठा, इमानदारी र समर्पणजस्ता राजनीतिक मानवीय गुण निरीह वा समाप्त हुँदै गएका छन् ।

कांग्रेसको चौधौं महाधिवेशनले केवल नेता व्यवस्थापन गन्यो, नीतिगत छलफल र निर्णय गरेन । आजको चुनौतीपूर्ण राष्ट्रिय स्थितिको विश्लेषण र विवेचना गर्न नीतिगत निर्णयका लागि सानो समूह वा केन्द्रीय कार्यसमितिले मात्र होइन, कांग्रेसको महासमिति बैठक गर्नु आवश्यक छ । महाधिवेशन सम्पन्न भएको सात महिना बितिसक्दा पनि केन्द्रीय विभाग गठन र भ्रातृसंस्थाहरूको अधिवेशन गरी पार्टीलाई पूर्णता दिन नसक्नु दुःखद पक्ष हो । नीति-महाधिवेशन अनिवार्य छ ।

पार्टी सभापति बलियो र सक्षम हुनुपर्नेमा विवाद छैन । यसमा हाम्रो पूर्ण सहयोग रहन्छ नै । तर, पार्टीको विधान र पद्धति लत्याएर निरंकुश बन्न खोज्दा ठूलो क्षति हुन्छ । पार्टीको केन्द्रीय समितिले 'स्थानीय अवस्था र आवश्यकताअनुसार तालमेल गर्ने निर्णय लियो । पछि यही निर्णयविपरीत हस्तक्षेप हुनु केन्द्रीय कार्यसमिति र पार्टी विधानको बर्खिलाप हो । पार्टी विधानद्वारा स्थापित मान्यता, परम्परा, संयोजन र न्यायोचित साभ्नेदारी निर्णायक प्रक्रिया नभए यसबाट अरू क्षति पुग्न सक्ने नेतृत्वले हेक्का राख्नुपर्छ ।

प्रतिबद्धता र आन्तरिक प्रतिस्पर्धा : कांग्रेसलाई विपत्त सम्हाल्ने संकटमोचक

पार्टी को रूपमा इतिहासले स्थापित गरेको छ । त्यसैले कांग्रेस नेतृत्वको सरकार र कांग्रेसले भरोसायोग्य परिणाम दिनुपर्छ । निर्वाचनका वेलामा जनतामाभ गरिएको वाचा (घोषणापत्र) लाई ध्यानमा राखेर काम गर्न स्थानीय तहमा निर्वाचित कांग्रेसका साथीहरूलाई पार्टीले पृष्ठपोषणसहित निर्देशन दिनु जरुरी छ । स्थानीय तहको कार्यसम्पादनमा कांग्रेस अन्य पार्टीभन्दा उत्कृष्ट हुनुपर्ने सवालमा हामीले नीति, अभिमुखीकरण कार्यक्रम र निष्कर्ष बनाउनुपर्छ ।

हाल सम्पन्न कांग्रेस केन्द्रीय कार्यसमितिको बैठकमा उठेका गम्भीर विषय र पारित प्रस्तावप्रति सरकार इमानदारीपूर्वक कार्यन्वयनमा लाग्नुपर्छ । वर्तमान सरकार गठन हुनुअघि र हालको आर्थिक परिस्थितिवारे श्वेतपत्र प्रकाशित गरी जनतालाई सुसूचित गर्नु आवश्यक छ । सरकार गठन हुँदा पाँचदलीय गठबन्धनले जारी गरेको साभ्ना न्यूनतम कार्यक्रम कता थन्किएको छ ? त्यसलाई खोजेर पढ्नु र तदनुरूप कार्यन्वयन गर्नु सरकारको अनिवार्य दायित्व हो ।

हासोन्मुख युवा तथा बौद्धिक जनमत : मूलधारका पार्टीप्रति युवापुस्ताको वितृष्णा र अविश्वास बढ्दै गएकोले नै स्थानीय निर्वाचनमा स्वतन्त्र उम्मेदवारतर्फ मतदाता आकर्षित भए । जनसंख्याको ४० प्रतिशत नयाँ पुस्ता र मतदातालाई पार्टीमा आकर्षित तथा सहभागी हुने भरोसायुक्त युवा परिचालनका विशेष कार्यक्रम र रणनीतिको अभावको नतिजास्वरूप जनताको आस्था डगमगाएको देखिन्छ । यसबाट उचित शिक्षा लिएर समयमै कोर्स करेक्सन गरिएन भने आगामी निर्वाचनमा स्वतन्त्र उम्मेदवारको संख्या र मतदाता

थपिन सक्ने कटु यथार्थबारे समयमै सतर्कता अपनाउनु जरुरी छ । बौद्धिक समुदायमा देखिएको निराशा र असन्तोष किन बढेको छ ? यसको निराकरणबारे पार्टीभित्र चिन्तनको साथै सोभै प्रवेशको बाटो दिनु आवश्यक छ । उनीहरूको बौद्धिक र प्राविधिक क्षमता राष्ट्र-हित र पार्टी संगठनका लागि सहभागिता जुटाउने उपाय अपनाउनुपर्छ ।

जनताको निकट सम्पर्क र राज्यको अग्रपंक्तिमा रहेका स्थानीय तहको निर्वाचनपछि कांग्रेसले उपलब्धि मात्रमा दंग पर्ने अवस्था छैन । उम्मेदवार लादिने र अन्तरघातबाट मुक्त रहने अनुशासित वातावरणको खाँचो छ । यसका लागि पारदर्शी, विधिसंगत नीति-निर्माण प्रक्रिया पहिलो सर्त हो । अन्यथा, नेतृत्वको इच्छामा लादिने परम्परा कायमै रहे बेधिति अफ बढेर जान सक्छ र थप क्षति हुन सक्छ । कार्यशैलीमा गुणात्मक सुधारले मात्र परिमाणमात्मक उपलब्धिको सार्थकता रहन्छ । निर्वाचनमा पैसाको बोलवाला लागामबाहिर गइसक्यो । यसले सबै पार्टी, लोकतन्त्र, विधिको शासनलाई खाइदिन्छ । समय छँदै निर्वाचन पद्धतिमाथि नै राष्ट्रिय बहस चलाउनुपर्ने देखिन्छ । 'कसैलाई पनि मत नदिने' ('नो भोट') को व्यवस्थाले जनप्रतिनिधित्वको गुणवत्ता कायम गरी भ्रष्टाचार नियन्त्रण गर्न सघाउ पुग्नेछ ।

नेतृत्वको दायित्व : स्थानीय तहको निर्वाचनमा कांग्रेसलाई गठबन्धनको बैसाखी आवश्यक थियो कि थिएन भन्ने व्यापक विवाद र बहस भएकै हो । चुनावी गठबन्धन तात्कालिक रणनीति मात्र हो, यो नै पार्टीको गन्तव्य र अन्तिम लक्ष्य होइन । संघीय र प्रदेश संसद्को आसन निर्वाचनमा गठबन्धन आवश्यक

छ भन्ने पार्टीको निर्णयसँगै कांग्रेसको स्वाभिमान र सम्मानजनक हैसियत रक्षा गर्ने स्पष्टतासहित निश्चित मापदण्ड, आचारसंहिता र पार्टीको संस्थागत निर्णयको आधारमा गठबन्धन हुनुपर्छ । गठबन्धनको निर्णय गर्न जति सजिलो छ, कार्यन्वयनमा रूपान्तरण त्यति नै चुनौतीपूर्ण छ । पार्टी विधान र निर्णयको उपेक्षा गरेर उच्चस्तरीय संयन्त्रका नाममा पार्टीमाथि निर्णय लादिनुहुन्न । यी दुवै तहका संसदीय निर्वाचनमा कांग्रेसले बहुमतको लक्ष्य राख्नुपर्छ । गठबन्धनको औचित्य र कांग्रेसको निर्णायक हैसियत कायम राख्न पार्टीभित्र बृहत् ऐक्यबद्धतापूर्ण उत्साही वातावरण बनाउनु जरुरी छ । निर्वाचनमा तालमेल वा गठबन्धनमा जाने हो भने गठबन्धनका घटक दलबीच मुलुकले भोगिरहेका साभ्ना समस्या र एजेन्डामा साभ्ना धारणा तय हुनुपर्छ । विदेश नीति र राष्ट्रिय सुरक्षा नीतिमा एकसूत्रता हुनु आवश्यक छ ।

पार्टीभित्र समग्र एकता अनिवार्य आवश्यकता हो । यसको विकल्प गठबन्धन होइन । मेलमिलाप, सहमति र एकता भनेको सहअस्तित्व हो, सबैको सम्मान हो, आत्मसमर्पण होइन । आन्तरिक विपक्षको पनि नीति-निर्णायक प्रक्रियामा साभ्नेदारी र न्यायोचित सहभागिताले मात्र एकता कायम हुन सक्छ । विधि, प्रक्रिया र पारदर्शितासहित एकता आजको चुनौतीपूर्ण स्थितिको सामना गर्ने एक मात्र आधार हो । कांग्रेसभित्रको एक पक्षलाई उपेक्षा र तिरस्कार गरेर गठबन्धनका नाममा एकपक्षीय हितको सोच र स्वार्थले आजको चुनौती सामना गर्न र मुलुक, लोकतन्त्र र कांग्रेसको समग्र हित हुन सक्दैन, यसबाट थप गम्भीर क्षति मात्र हुन्छ । (नयाँ पत्रिका)

Every game. Everything about the game.

सबै खेल

www.sabaikhel.com

/sabaikhel

info@sabaikhel.com

@sabaikhel

For Advertisement : sabaikhel@gmail.com

सशक्त र सुदृढ न्यायपालिका हुनुको अर्थ

हेमन्त रावल

कोही पनि व्यक्ति जन्मजात न्यायाधीश हुँदैन। समाजले नै न्यायाधीश जन्माउँछ र बनाउँछ पनि। समाजभित्रको शिक्षा, संस्कार, व्यवहार, आचरण, अवसर र अभ्यासको परावर्तन नै असल न्यायाधीशको वैयक्तिक र चारित्रिक आधार हो। यसलाई समाजको स्थिर पुँजीका रूपमा समाजले नै जोगाइरहनुपर्छ।

न्याय सम्पादन कार्य कुनै गणितीय सूत्रबद्ध जुक्ति होइन। प्रविधिको सहयोगले निकालिने कुनै वाञ्छित नतिजा मात्र पनि होइन। यो हरेक घटनाको फरकफरक सच्चाइको गुणात्मकतामा नापिन्छ, सम्बन्धित पक्षको सन्तुष्टिको गहिराइमा खोजिन्छ, सत्यको निकटतामा पर्गेल्ने गरिन्छ।

निष्पक्षता, निर्भिकता र न्यायप्रतिको उच्च निष्ठासहितको समर्पण भाव नभई व्यक्तिका भएको केवल कानूनको कोरा अध्ययन र शैक्षिक उच्च उपाधिले मात्र न्यायको उच्चतम मर्मबोध र न्याय प्रवाहको सुनिश्चितता हुन सक्दैन। न्यायासनमा बसेको व्यक्ति अध्ययनमा अब्बल त छ तर आचरण खराब छ, आचरण असल छ तर क्षमता र दक्षतामा औसतभन्दा तल छ, क्षमता, अध्ययन र आचरणमा उन्नत छ तर सामयिक परिस्थितिलाई कानूनअनुकूल सन्तुलनमा राख्न सक्ने स्वभाव सर्वथा अभाव छ र विषयकेन्द्रित प्रवृत्तिमा लिप्त छ भने पनि न्यायको नतिजा सुखद हुन सक्दैन।

न्यायाधीशले भिडको भारलाई पनि सहजै पन्छाउन सक्ने सामर्थ्यको विकास गर्नुपर्छ। भिडले सत्य जान्दैन तर भिडमा सत्य हराउनु पनि हुँदैन। भिडको मनोविज्ञान र न्यायको सारबीच कुनै तालमेल हुँदैन तर जब भिडले सत्यको निर्व्याज गर्ने गर्छ तब सत्यको स्वत्व र सार पनि रहँदैन। एउटा असक्षम र अयोग्य व्यक्ति न्यायासनमा कथंकदाचित बस्न पुग्यो भने उसले गर्ने न्यायको नामको अन्यायले सम्बद्ध नागरिकले लामो समय न्यायको यात्रामा प्रताडित भइरहनुपर्छ।

न्यायाधीशले गर्ने गल्ती सच्याउने नसकिने हुन्छ। सच्याउँदा पनि खर्चिलो र भ्रष्टाचार हुन्छ। भ्रष्टाचारले प्रक्रियाको उल्लंघनमा पर्न सक्ने नागरिकको जोखिमको अवस्थालाई न्यायाधीशको नियुक्तिकर्ताले अत्यन्त सावधानीका साथ हेर्दै उच्चस्तरको सावधानी अपनाउनुपर्छ। त्यसैले न्यायाधीशको नियुक्तिमा धेरैजनाको सहभागिताभन्दा पनि धेरै तहको परीक्षण विधिहरू अवलम्बन गर्ने गरिन्छ।

समाजले सधैं स्वच्छ छविका विवादरहित व्यक्तिहरू नै रोज्ने र खोज्ने गर्छ। यसकारण न्यायाधीश नियुक्तिकर्ताले पनि कानूनको आवरणमा मात्र होइन, समाजको अपेक्षा र यथार्थतालाई पनि ध्यान दिनुपर्छ। स्वयं नियुक्तिकर्ता पनि स्वतन्त्र नागरिक पर्यवेक्षकको नजरमा खरो रूपमा उत्रनुपर्ने हुँदा उनीहरूको निरपेक्ष अपेक्षालाई नियुक्तिकर्ताले पनि स्वाभाविकताकै कसीमा उत्रिनुपर्छ।

न्यायाधीश भइसकेपछि उसले गर्ने आदेश वा निर्णयहरूको सार्वजनिक रूपमा न्यायिक सम्परीक्षण हुने हुँदा स्वतन्त्र पर्यवेक्षकका रूपमा रहेको आम नागरिकको आँखामा योग्य साबित हुन नसक्ने र निष्पक्षता स्थापित गर्न नसक्ने व्यक्ति न्यायासनमा बस्नै सक्दैन। त्यसैले जिम्मेवारीमा बस्ने व्यक्ति स्वयंले पनि आफ्नो सान्दर्भिकता, उपयुक्तता र औचित्य स्थापित गर्न सक्नुपर्छ।

विकसित देशहरूमा न्यायाधीशलाई न्यायाधीशको कामका आधारमा मात्र मूल्यांकन गर्ने गरिन्छ। न्यायाधीशको नियुक्तिपछि उसले गरेका आदेश वा निर्णयहरूका आधारमा मात्र उसको न्यायिक कार्यक्षमताको जाँच गर्ने गरिन्छ। त्यसैले ऊ समाजमा हिजो के थियो वा कहाँ थियो र अन्य के कुन पेसा व्यवसाय गर्थ्यो भन्ने कुराले न्यायाधीश भइसकेपछि खास केही अर्थ राख्दैन।

यसर्थ हरेक विवादभित्र संवाद खोज्ने, समस्याभित्र समाधान देख्ने र सूक्ष्म विश्लेषण गर्न सक्ने सम्यक सोच, स्पष्ट दृष्टिकोण अनि सदविवेकसहितको उन्नत चेतना भएको सात्विक व्यक्ति नै न्यायासनका लागि योग्य र उपयुक्त मानिन्छ। त्यस्ता सुयोग्य व्यक्तिको विचार प्रवाह र कार्य सम्पादनबाट मात्र समग्र न्यायको रक्षा हुन सक्छ भन्ने मान्यता रहेको पाइन्छ।

संसारका कतिपय विकसित देशहरूमा न्यायाधीशहरू जनताबाट निर्वाचित हुने पनि गर्छन्। ती व्यक्ति कानूनका विज्ञ नभए पनि न्यायका मर्मज्ञ साबित भएका छन्। कतिपय देशहरूमा न्यायाधीशहरू देशको कार्यकारिणीबाट नियुक्त हुने र त्यस्तो नियुक्ति विधायिकाबाट अनुमोदित हुने गर्छन्।

त्यस्ता नियुक्तिहरूका कामकारबाहीहरूमा विधायिकी प्रभाव

शुद्धीकरणका लागि थालिएका सुधारका प्रयासहरूलाई सुधारकै रूपमा बढी बुझौं र अन्यथा अर्थमा नहेरौं। सम्बद्ध सबैले आआफ्नो स्वतन्त्रतालाई मर्यादित र जिम्मेवार ढंगले आआफ्नो ठाउँबाट अभ्यास गरौं। न्यायालयका संवेदनशील कामकारबाहीहरूलाई संवेदनशील भएर जिम्मेवार ढंगले न्यायिक मनका साथ हेर्ने गरौं। बुझ्ने गरौं र त्यसरी नै लेख्ने गरौं।

यदि तलाउको पानी फोहोर भयो भने तलाउ त सफा गर्नुपर्छ नै, तलाउ वरिपरिको परिवेश पनि सँगसँगै सफा गरिनुपर्छ। अन्यथा, क्षणिक रूपमा तलाउ सफाजस्तो देखिए पनि फोहोर हुने क्रम बढी रहनेछ र तलाउको परिवेशमा फोहोर गर्ने प्रवृत्तिहरू पनि बढी रहनेछन्। सफेद समाजमै सफेद संस्थाहरू जन्मन्छन्, हुर्कन्छन् र ती संस्थाहरूले आशातीत परिणामहरू दिने गर्छन्।

न्यायिक स्वतन्त्रता न्यायाधीश र न्यायापालिकाको व्यक्तिगत/संस्थागत स्वतन्त्रता एवं सुरक्षाका लागी होइन, यो त नागरिकको बृहत्तर स्वतन्त्रताको रक्षाका लागि हो। नागरिकको बृहत्तर स्वतन्त्रता रक्षाका लागि रक्षाकवचका रूपमा रहेको न्यायपालिकाको संस्थागत संवैधानिक स्वतन्त्रता र न्यायाधीशको कार्यगत स्वतन्त्रतालाई न्यायाधीशको निजी स्वतन्त्रता र स्वच्छन्द व्यवहारका रूपमा

न्याय सम्पादन कार्य कुनै गणितीय सूत्रबद्ध जुक्ति होइन। प्रविधिको सहयोगले निकालिने कुनै वाञ्छित नतिजा मात्र पनि होइन। यो हरेक घटनाको फरकफरक सच्चाइको गुणात्मकतामा नापिन्छ, सम्बन्धित पक्षको सन्तुष्टिको गहिराइमा खोजिन्छ, सत्यको निकटतामा पर्गेल्ने गरिन्छ।

पर्ने गरेको देखिँदैन। त्यसो नहुनुको पछाडि न्यायाधीशमा नियुक्त हुने व्यक्तिको नियुक्तिदाता प्रति अनुगृहित नहुने व्यक्तिगत स्वाभिमान, समझ, विधायिकाको अहस्तक्षेपकारी नीति र चरित्र नै प्रमुख रहेको पाइन्छ।

केही अन्य देशहरूमा सरकारबाट सिधै न्यायाधीशहरू नियुक्त हुने गर्छन् र उनीहरूले सरकारको निर्देशनबमोजिमको न्याय गर्ने गर्छन् किनकि ती देशहरूको सन्दर्भमा न्याय भनेकै जिम्मेवारीको निर्देशन हो। छिमेकी देश भारतमा न्यायाधीश र न्यायविद्हरूको कलेजियम प्रणालीबाट न्यायाधीश नियुक्तिको सिफारिस गर्ने गरिन्छ भने हाम्रो देशमा परिषद् प्रणालीको अभ्यास निरन्तर छ।

जुन प्रणालीबाट न्यायाधीशहरूको नियुक्त गरिएको भए पनि न्यायप्रति निष्ठावान् र समर्पित व्यक्तिको चयन भएको अवस्थामा मात्र नियुक्त व्यक्तिबाट सम्पादित न्याय कम विवादित हुने गरेको देख्न र सुन्न पाइन्छ।

ज्ञानयुक्त, निर्भिकता र विवेकयुक्त स्वतन्त्रता भएन भने न्याययुक्त निष्पक्षता रहँदैन। निष्पक्षता, निर्भिकता र स्वतन्त्रतासँग न्यायको विश्वसनीयता अभिन्न रूमा जोडिएको हुन्छ। न्यायको विश्वसनीयताका यी आधारहरूलाई जोगाउन न्यायाधीशको व्यक्तिगत तत्परता र न्यायपालिकाको अनवरत संस्थागत प्रयत्न त चाहिँन्छ नै, साथै सम्बद्ध अरू निकाय र सिंगो समाजको दायित्व पनि उत्तिकै रहन्छ।

नागरिकलाई न्यायको भरपर्दो ओत दिन पनि सक्षम र स्वतन्त्र न्यायपालिका आवश्यक पर्छ। त्यसैले न्यायालयको

प्रयोग गरियो भने परिणाम दुःखद हुने गर्छ। न्यायाधीशले गर्ने न्यायका आधारमा नै न्यायपालिकाको स्थान सुरक्षित रहन्छ। आधुनिक समाजले दैवीय/ईश्वरीयजस्तो चामत्कारिक न्यायको अपेक्षा त राख्दैन होला तर जेजति सामयिक अपेक्षा राख्छ प्रचलित कानूनको अधीनमा रहेर त्यसको प्रभावकारी सम्बोधन गर्ने सामर्थ्य त न्यायपालिकाले राख्नुपर्छ। त्यसका लागि न्यायाधीशको योग्यता र क्षमतालाई समयानुकूल तिखार्ने निखार्ने काम पनि स्वयं न्यायाधीशहरूको र न्यायपालिकाकै हो।

न्यायाधीशहरूको क्षमता विकासका लागि गरिने संस्थागत लगानीले पनि संस्थागत सुधारका लागि ठुलो महत्व राख्छ। अतः न्यायिक स्वतन्त्रतालाई न्यायिक स्वच्छन्दताका रूपमा प्रयोग हुन नदिऔं। तर स्वतन्त्रतालाई अविश्वासको अस्त्रले संकुचन पनि नगरौं।

किनकि, स्वतन्त्रता संकुचित भयो, निर्भिकता निरीह भयो र निष्पक्षता पक्षधरतामा परिणत भयो वा निर्णयहरू अनिर्णित अवस्थामा रहने भयो भने भोलि समाजमा आउन सक्ने सम्भावित अराजक विपत्तिको रक्षाकवचका रूपमा रहनुपर्ने न्यायपालिका नै निरीह हुने खतरा पैदा हुन बेर लाग्दैन।

त्यतिखेर नागरिकको स्वतन्त्रता खतरामा पर्ने जोखिम रहन्छ। न्यायपालिकाको स्वतन्त्रताभित्र नै नागरिक स्वतन्त्रता, प्रेस स्वतन्त्रता र अन्य विभिन्न पेसागत स्वतन्त्रताहरू सुरक्षित हुन सक्ने हुँदा स्वतन्त्रताको गम्भीरतालाई सबैले गम्भीर रूपले मनन गर्नु आवश्यक छ।

खेलकुद

यू-२० साफ च्याम्पियनसिपमा नेपालको लगातार दोस्रो जित

नेपाली राष्ट्रिय यू-२० टोलीले साफ यू-२० च्याम्पियनसिपअन्तर्गत बुधबार श्रीलंकालाई ३-० ले पराजित गरेको छ। प्रतियोगितामा लगातार दोस्रो जितका साथ नेपाल फाइनलनजिक पुगेको छ। नेपाल अंक तालिकाको शीर्ष स्थानमा पुगेको छ। नेपालले दुई खेलबाट ६ अंक जोडेको छ। दोस्रो स्थानमा रहेको बंगलादेशले पनि ६ अंक बटुलेको छ। गोलअन्तरमा नेपालले बंगलादेशलाई पछि पारेको हो। भारत, माल्दिभ्स र श्रीलंकाले अंकको खाता खोलेका छैनन्। लिग चरणपछि शीर्ष दुई टोलीले फाइनलमा प्रतिस्पर्धा गर्नेछन्। नेपालले अब आइतबार भारतको सामना गर्नेछ। फाइनल ५ अगस्टमा हुनेछ। भारतको भुवनेश्वरस्थित कालिगा रंगशालामा नेपाललाई दोस्रो जित दिलाउने क्रममा कप्तान आयुष घलान, कृतिशरल छुन्जु र मनमय नकमीले एक-एक गोल गरेका थिए। नेपाल र श्रीलंकाबीच पहिलो हाफ गोलरहित बराबरीमा सकिएको थियो। मुख्य प्रशिक्षक मेघराज केसीले मध्यान्तरपछि खेल रणनीति परिवर्तन गरेका थिए। दोस्रो हाफमा नेपाली खेलाडी आक्रामक रूपमा प्रस्तुत भए।

खेलको ५९औं मिनेटमा कप्तान आयुषले नेपाललाई १-० को अग्रता दिलाए। अभिषेक वाइबाको क्रसमा आयुषले गोल गरे। आयुषले डिबक्सभित्र वान टचमै गोल गरेका हुन्। कृतिशले खेलको ६५औं मिनेटमा नेपाललाई २-० को स्थितिमा ल्याए। कृतिशले कप्तान आयुषको पासमा गोल गरेका हुन्। आयुषले डिबक्सभित्र कृतिशलाई सटिक पास दिए। कृतिशले वान टचमै क्रसबारमा गोल गरे। खेलको ८०औं मिनेटमा नेपाल ३-० ले अघि रह्यो। मनमयले सुगम सुवालको पासमा गोल गरेका हुन्। खेलको अन्तिम इन्जुरी समयमा गोलरक्षक ईश्वर गुरुङले श्रीलंकाली खेलाडी मुन्सिफको सशक्त प्रयासलाई विफल पारे।

यसअघि खेलको २३औं मिनेटमा मुहमेधु मुन्सिफले श्रीलंकालाई अग्रता दिलाउने मौका खेर फाले। उनले वन भर्सेस वनको अवस्थामा समेत गोल गर्न सकेनन्। मुन्सिफको प्रहार बारमा लागेको थियो। खेलको २९औं मिनेटमा भएको नेपालको एक गोललाई रेफ्रीले मान्यता दिएनन्। खेलको ४४औं मिनेटमा कप्तान आयुषको लामो फ्रिकिकमा सुवालले प्रहार गरेको हेडिङ क्रसबारमाथि गएको थियो। नेपाल र श्रीलंकाबीचको खेलमा पटक-पटक फलड लाइट बन्द भएको थियो। खेलको ५२औं मिनेटमा श्रीलंकाली खेलाडी मोहमद साहिलको हेडिङ बारमा लागेको थियो।

भुवनेश्वरको कालिगा रंगशालामा बुधबार भएको पहिलो खेलमा बंगलादेशले प्रतियोगिताकै साविक विजेता भारतलाई २-१ ले पराजित गरेको छ। बंगलादेशले पनि प्रतियोगितामा लगातार दोस्रो जित हात पारेको हो। यसअघि बंगलादेशले श्रीलंकालाई १-० ले हराएको थियो।

प्रिन्ससहित १० खेलाडीलाई ओलम्पिकको छात्रवृत्ति

सन् २०२४ मा फ्रान्सको पेरिसमा आयोजना हुने ग्रीष्मकालीन ओलम्पिकका लागि १० नेपाली खेलाडीले ओलम्पिक छात्रवृत्ति प्राप्त गरेका छन्। नेपाल ओलम्पिक कमिटीले सम्बन्धित खेल संघको सिफारिसमा बुधबार छात्रवृत्तिका लागि १० खेलाडी १० खेलाडी छनोट गरेको हो। छनोट भएका खेलाडीलाई अन्तर्राष्ट्रिय ओलम्पिक कमिटीले स्वीकृत गरेको एनओसीका उपाध्यक्ष तथा कार्यकारी निर्देशक चतुरानन्दराज वैद्यले बताएका छन्। छात्रवृत्तिको लक्ष्य ओलम्पिकमा छनोट रहनेछ। छनोट हुने खेलाडीमा टेबल टेनिसका संयोग कपाली (व्यक्तिगत), फेन्सिङका पायष योज्जन (साबर), पौडीका नासिर याहा हुसेन (दुई सय मिटर फ्रिस्टाइल) र ब्याडमिन्टनका प्रिन्स दाहाल (व्यक्तिगत) रहेका छन्। यसैगरी, जुडोकी मनिता श्रेष्ठ प्रधान (५६ केजीमुनि), सुटिङकी सुरिमता नेपाल (१० मिनेटर एयर राइफल), टेक्वान्दोकी युनिसिया राई (४९ केजीमुनि), डान्स स्पोर्ट्सका दीपक लामा (बि-ब्याड), गल्फका सुभाष तामाङ (व्यक्तिगत) र भारोत्तोलनका सागर भण्डारी (१०९ केजीमुनि) रहेका छन्।

छात्रवृत्तिअन्तर्गत प्रत्येक खेलाडीले मासिक सात सय ५० डलर प्राप्त गर्नेछन्। यो ओलम्पिकको अन्तिम छनोटसम्म कायम रहनेछ। छनोटमा सफल रहे ओलम्पिक प्रतियोगितासम्म नै छात्रवृत्ति कायम हुनेछ। ओलम्पिक कमिटीले प्रदान गर्ने रकम प्रशिक्षण, अन्तर्राष्ट्रिय सहभागिता, खेल सामग्री, बिमा, स्वास्थ्य परीक्षणदेखि अन्य तयारीका लागि चाहिने सबै प्रक्रियामा खर्च गरिने एनओसीका उपाध्यक्ष वैद्यले बताए। ओलम्पिक छात्रवृत्तिले नेपाली खेलाडीको तयारीमा सहयोग पुग्ने विश्वास उनले व्यक्त गरे। छात्रवृत्तिको मुख्य लक्ष्य ओलम्पिक छनोट रहेको छ र यसले खेलाडीलाई ओलम्पिक छनोटको तयारी गर्न मद्दत गर्नेछ, उनले भने। अन्तर्राष्ट्रिय ओलम्पिक कमिटीले सन् २००४ को एथेन्स ओलम्पिकदेखि यस प्रकारको छात्रवृत्ति प्रदान गर्न सुरु गरेको हो।

● प्रभु बैंकका ग्राहकलाई हंगर हब रेस्टुरेन्टमा छुट

प्रभु बैंक लिमिटेडका ग्राहकले हंगर हब रेस्टुरेन्ट एन्ड बारमा छुट पाउने भएका छन्। बैंकका ग्राहकले रेस्टुरेन्टका विभिन्न सेवाहरूमा छुट प्रदान गर्ने सम्बन्धी सम्झौता भएको हो। सम्झौतामा बैंकका डिजिटल सेल्स विभाग प्रमुख भेषराज धमला र हंगर हबका अध्यक्ष तीर्थलाल महर्जनले हस्ताक्षर गरेको जनाइएको छ।

सम्झौताअनुसार प्रभु बैंकमा खाता खोली बैंकिङ कारोबार गरिरहेका सम्पूर्ण ग्राहकले हंगर हबद्वारा सञ्चालित रेस्टुरेन्टमा खाना र पेय पदार्थमा १० प्रतिशत छुट पाउने जनाइएको छ। सम्झौताअन्तर्गत सुविधा लिन चाहने प्रभु बैंकका ग्राहकले प्रभु बैंकको डेबिट कार्ड, क्रेडिट कार्ड, मोबाइल बैंकिङ, इन्टरनेट बैंकिङ च्यानल प्रयोग गरी भुक्तानी गर्दा आकर्षक छुट प्राप्त हुने व्यवस्था मिलाइएको बैंकले जनाएको छ।

● सिद्धार्थ बैंकलाई उत्कृष्ट वार्षिक प्रतिवेदन अवार्ड

सिद्धार्थ बैंक लिमिटेड बैंकिङ क्षेत्रको 'उत्कृष्ट वार्षिक वित्तीय प्रतिवेदन २०२१' अवार्डबाट सम्मानित भएको छ। नेपाल चार्टर्ड एकाउन्टेन्ट्स संस्था (आइक्यान)ले आर्थिक वर्ष २०२०/२१ मा प्रकाशित वार्षिक प्रतिवेदनका आधारमा संस्थाको वित्तीय पारदर्शिता, जवाफदेहिता र सुशासनका लागि उक्त अवार्ड प्रदान गरेको हो।

काठमाडौंमा आयोजित एक कार्यक्रममा महालेखा नियन्त्रक सुमनराज अर्याल र आइक्यानका अध्यक्ष युद्धराज ओलीले संयुक्त रूपमा बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत सुन्दरप्रसाद कँडेललाई अवार्ड प्रदान गरेको जनाइएको छ।

यस अवार्डले बैंकलाई आगामी दिनहरूमा अझ बढी परिष्कृत वित्तीय विवरण प्रकाशित गर्न हौसला मिलेको बैंकले जनाएको छ। बैंकको पुरस्कृत वार्षिक प्रतिवेदनले साउथ एसियन फेडेरेसन फ एकाउन्टेन्ट्स (साफा)ले दक्षिण एसियालीस्तरमा आयोजना गर्ने 'उत्कृष्ट वार्षिक प्रतिवेदन' अवार्डका लागि समेत प्रतिस्पर्धा गर्ने जनाइएको छ।

बैंकले हाल देशभरमा चार एक्सटेन्सन काउन्टरसहित एक सय ९० शाखा, एक सय १७ शाखारहित बैंकिङ र दुई हजारभन्दा बढी पियोएस मेसिनमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● नेपाल एसबिआईका ग्राहकले बाराही

हस्पिटालिटीमा छुट पाउने

नेपाल एसबिआई बैंक र होटेल बाराही हस्पिटालिटी एन्ड लिजरबीच बैंकका सम्पूर्ण भिसा डेबिट कार्डवाहक ग्राहकलाई छुट दिने सम्झौता भएको छ। बाराही ग्रुपको होटेल बाराही, बाराही जंगल लज तथा सराङकोट माउन्टेन लजमा कार्ड प्रयोगबापत विभिन्न सेवामा छुट प्रदान गर्ने सम्झौता भएको हो।

सम्झौतामा बैंकका नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत तथा प्रमुख वित्तीय अधिकृत मोहम्मद रिजवान आलम तथा होटेल बाराही हस्पिटालिटीका म्यानेजर राजकुमार केसीले हस्ताक्षर गरेको जनाइएको छ।

कार्यक्रममा बैंकका प्रमुख सञ्चालन अधिकृत यादवेन्द्र कान्तका साथै प्रमुख व्यवसाय अधिकृत रितेश अर्याललगायतको उपस्थिति रहेको जनाइएको छ।

● एनआइसी एसिया लघुवित्तको प्रतिसेयर आम्दानी भन्डै ३४ रुपैयाँ

एनआइसी एसिया लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडको वार्षिक प्रतिसेयर आम्दानी ३३ रुपैयाँ ६७ पैसा पुगेको छ। संस्थाको आव २०७८/७९ को चौथो त्रैमाससम्मको अपरिष्कृत वित्तीय विवरणअनुसार प्रतिसेयर आम्दानी ३३ रुपैयाँभन्दा बढी भएको हो। लघुवित्त क्षेत्रमा शाखा सञ्जाल विस्तारमा पहिलो स्थानमा रहेको यस संस्थाले सार्वजनिक गरेको वित्तीय विवरणअनुसार संस्थाले चौथो त्रैमासमा कुल लघुकर्जा २१ अर्ब ८४ करोड ७३ लाख पुऱ्याएको छ। कर्जाको विस्तारलाई भन्दा गुणस्तरलाई

प्राथमिकतामा राखेको दाबी गर्दै संस्थाले समीक्षा अवधिमा चार अर्ब ९५ करोड ५६ लाख रुपैयाँ कर्जा लगानी बढाउन सफल भएको जनाएको छ। संस्थाको नाफा यस वर्ष ५८ करोड ५६ लाख रुपैयाँ रहेको छ।

त्यस्तै, स्वपूँजीमा प्रतिफल वार्षिक २२.८५ प्रतिशत रहेको जनाइएको छ। तरलता अभावको विषम परिस्थितिमा समेत बचत परिचालनतर्फ तीन अर्ब ३५ करोड २६ लाख रुपैयाँ पुऱ्याउन सफल भएको संस्थाले दाबी गरेको छ। त्यस्तै, निष्क्रिय कर्जालाई एक दशमलव ४३ प्रतिशतमा सीमित राख्न सफल भएको संस्थाले जनाएको छ। हाल संस्थाले देशका ७४ जिल्लामा दुई सय ८७ शाखामार्फत सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको जनाएको छ।

● हवावे क्लाउड अपरेटरहरूलाई कनेक्टिभिटीका फाइदाहरू उपलब्ध गराउँदै

हवावे क्यारियर बिजी मार्केटिङ र सोलुसन सेल्स विभागका अध्यक्ष पेंग सोंगले अपरेटर क्लाउड रूपान्तरणको लागि कम्पनीको नयाँ योजनाहरूको बारेमा बताएका छन्। चीनको सेन्जेनमा आयोजित हवावे इनोभेसन विकको अवसरमा क्यारियर क्लाउड ट्रान्सफर्मेशन समितिका उनेले नेटवर्क म्यालु वृद्धि गर्न, सेवा इनोभेसनलाई गति दिन र कनेक्टिभिटीका फाइदाहरू प्राप्त गर्न टेलिकम सञ्चालनलाई अडिमाइज गर्न मद्दत गरेर यी परिवर्तनहरूलाई समर्थन गर्न हवावे उत्साहित भएको बताए। क्लाउड औद्योगिक डिजिटल रूपान्तरणको एक महत्वपूर्ण भाग बनिरहेको र यसको व्यक्तिगत उद्योगको आर्थिक संरचना र बजार परिदृश्य पुनः आकार दिने क्षमताको कारण अब एक प्रमुख आर्थिक कारक मानिने उनेले बताए।

दूरसञ्चार उद्योगले क्लाउड रूपान्तरणको महत्वपूर्ण चरणमा प्रवेश गरिसकेकाले यसले धेरै नयाँ अवसर र चुनौतीहरू ल्याएको उनको भनाइ थियो। १५ प्रतिशत अपरेटरहरूले २०२३ को अन्त्यसम्ममा व्यापक क्लाउड रणनीति विकास र पूर्ण रूपमा लागू गर्ने अपेक्षा गरिएकाले दूरसञ्चार क्लाउड सयौं बिलियन डलरको बजार हुने उनको भनाइ थियो।

अपरेटरहरूको क्लाउड रूपान्तरण सञ्चार प्रविधि 'सिटी' मा आधारित हुनुपर्ने र अपरेटरहरूले दूरसञ्चार उद्योगको अद्वितीय शक्ति र क्लाउड रूपान्तरणको फाइदा लिँदै आफ्नो नेटवर्क र सेवाहरूको म्यालु बढाउने विश्वास पेंगले व्यक्त गरे।

अवसरहरू सदुपयोग गर्न सञ्चालकहरूले तीन क्षेत्रमा ध्यान केन्द्रित गर्नुपर्ने उनेले बताए। पेंगका अनुसार पहिलो, नेटवर्क म्यालुको सन्दर्भमा अपरेटरहरूले क्लाउडसँग नेटवर्क सीमाहरू विस्तार गर्न र 'बिदुबी' बजारमा नेटवर्क म्यालु सुधार गर्न आवश्यक रहेको उनेले बताए। दोस्रो, डिजिटल इनोभेसनको सन्दर्भमा, अपरेटरहरूले डिजिटल सेवा इनोभेसनको लागि क्लाउड प्लेटफर्महरू निर्माण गर्नुपर्ने छ। टेलिकम सेवा र डिजिटल सेवाहरूलाई जोड्ने कोल्याबोरेटिभ क्लाउड प्लेटफर्महरूले

कर्पोरेट

इनोभेसनलाई थप गति दिने पेंगको भनाइ छ। तेस्रो, दूरसञ्चार सञ्चालनको सन्दर्भमा अपरेटरहरूले आफ्नो प्राथमिक व्यवसायको दिगो विकासलाई समर्थन गर्न टेलिकम उद्योगका लागि विशेष रूपमा डिजाइन गरिएको पूर्वएकीकृत क्लाउड सोलुसनहरू प्रयोग गर्न आवश्यक रहेको पेंगले बताए।

पेंगले आफ्नो मन्तव्यमा क्लाउड रूपान्तरणमा सफल हुन र ग्राहकहरूलाई गुणस्तरीय सेवाहरू उपलब्ध गराउनका लागि अपरेटरहरूले दूरसञ्चार उद्योगलाई गहिरिएर बुझ्ने र दूरसञ्चारको शक्तिको प्रयोग गर्न जान्नेहरूसँग रणनीतिक साझेदारी स्थापना गर्नुपर्ने बताए। 'विन-विन हवावे इनोभेसन विक' जुलाई १८ देखि जुलाई २१ सम्म सेन्जेन, चीनमा आयोजना गरिएको थियो।

● नेपाल बैंकको मोबाइल बैंकिङमा एनसेलको डाटा निःशुल्क

नेपाल बैंक लिमिटेड र एनसेल एक्जियाटाबीच नेपाल बैंकका मोबाइल बैंकिङ प्रयोग गर्ने ग्राहकलाई डाटा शुल्क नलाग्ने सम्झौता भएको छ। बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कृष्णबहादुर अधिकारी र एनसेलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत एन्डी चोडले सम्झौतामा हस्ताक्षर गरेका हुन्। सम्झौताअनुसार नेपाल बैंकमा खाता भएका ग्राहकलाई एनसेलको सिम प्रयोग गरी नेपाल बैंकको मोबाइल बैंकिङ एप प्रयोग गर्दा डाटा निःशुल्क उपलब्ध हुने जनाइएको छ। बैंकले नेपाल टेलिकमको सिम प्रयोग गर्ने ग्राहकहरूलाई यसअघि नै यो सुविधा प्रदान

गरिसकेको जनाएको छ।

अबदेखि नेपाल टेलिकम र एनसेल दुवैको नेटवर्कमार्फत नेपाल बैंकका ग्राहकहरूले यस बैंकको मोबाइल बैंकिङ एप प्रयोग गर्दा कुनै डाटा शुल्क नलाग्ने बैंकले जनाएको छ। डिजिटल बैंकिङलाई प्रवर्द्धन गरी ग्राहकलाई नगदरहित कारोबारमा अभ्यस्त बनाउने उद्देश्यले यस्तो योजना ल्याएको जनाइएको छ।

हस्ताक्षरपछि बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत अधिकारीले आगामी दिनहरूमा एनसेलसँगको सम्बन्ध थप मजबुत हुने विश्वास व्यक्त गरेका थिए। एनसेलका प्रबन्ध निर्देशक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत एन्डी चोडले नेपालको पहिलो बैंकसँग व्यावसायिक साझेदारी गर्न पाउँदा आफू निकै हर्षित भएको बताए। बैंकले हाल देशभर दुई सय १९ शाखा, एक सय ८३ एटिएम साथै ४७ एक्सटेन्सन काउन्टरमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● निफ्रालाई मर्जरमा लाने राष्ट्र बैंकको परिकल्पना

पूर्वाधार क्षेत्रमा लगानी गर्ने गरी केही वर्षअघि मात्रै स्थापना गरिएको नेपाल पूर्वाधार विकास बैंक (निफ्रा) लाई नेपाल राष्ट्र बैंकले मर्जरमा लैजाने परिकल्पना गरेको छ। राष्ट्र बैंकले शुक्रबार चालू आर्थिक वर्ष ०७९/८० को मौद्रिक नीति सार्वजनिक गर्दै निफ्रालाई मर्जरमा जान प्रोत्साहन गरिने बताएको हो।

विशेषगरी, निफ्राको लगानी क्षमता अभिवृद्धि गर्ने उद्देश्यले मर्जरमा जान प्रोत्साहन गरिने मौद्रिक नीतिमा उल्लेख छ। पूर्वाधार क्षेत्रमै लगानी गर्ने

गरी सञ्चालित अन्य कम्पनी तथा वित्तीय संस्थासँग मर्जरमार्फत चुक्ता पुँजी वृद्धि गर्न प्रोत्साहित गरिने नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीले बताए।

हाल नेपालमा पूर्वाधारमा लगानी नै गर्ने गरी स्थापना भएका संस्था नगन्य छन्। हाइड्रो इलेक्ट्रिसिटी इन्भेस्टमेन्ट एन्ड डेभलपमेन्ट कम्पनी लिमिटेड (एचआइडिसिएल)लगायतका कम्पनीले पूर्वाधारमा लगानी गर्दै आएका छन्। त्यस्तै,

प्रकृतिका कम्पनीसँग निफ्रालाई मर्जरमा जान प्रोत्साहन गरिने राष्ट्र बैंकको भनाइ छ।

● एनआइसी एसिया बैंकको प्रगति २५ वर्षमा १३ गुणा

एनआइसी एसिया बैंक २५औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ। स्थापनाको रजत जयन्ती मनाइरहेका बैंकले स्थापनाको २५ वर्षमा लगानीकर्तालाई १३ दशमलव १२ गुणा प्रतिफल दिएको छ। सरोकारवालाको पहिलो रोजाइको बैंक बन्ने दृढ संकल्पका साथ सुरु भएको अतुलनीय सहायताले यो सफलता प्राप्त गरेको बैंकले जनाएको छ। सेयरधनीलाई स्थापनाको एक कित्ता सेयर अहिले १३ दशमलव १२ कित्ता पुगिसकेको बैंकले उल्लेख गरेको छ।

जसअनुसार त्यसवेला लगानी गरेको एक सय रुपैयाँको सेयर साउन ५ गतेको सेयर मूल्यअनुसार नौ हजार पाँच सय २० रुपैयाँ ९७ पैसाबराबरको भएको बैंकले जनाएको छ। त्यसैगरी, स्थापनाकालदेखि हालसम्ममा प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष गरी कुल १९ अर्ब ९२ करोड रुपैयाँभन्दा बढी राजस्व नेपाल सरकारलाई भुक्तानी गरेको र गत आर्थिक वर्ष ०७८/७९ मा मात्रै तीन अर्ब ४१ करोड रुपैयाँभन्दा बढी राजस्व नेपाल सरकारलाई बुझाई वाणिज्य बैंकहरूमध्ये सबैभन्दा बढी कर दाखिला गर्ने बैंकका रूपमा स्थापित हुन सफल भएको बैंकले दाबी गरेको छ। देशभर फैलिएका शाखा सञ्जालहरूमार्फत आफ्ना लाखौं ग्राहकमात्र गतिशील बैंकिङ सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको बैंकले जनाएको छ। गत आव अर्थात् ०७८/७९ को चौथो त्रैमासको अपरिष्कृत वित्तीय विवरणअनुसार बैंकले चार अर्ब ५३ करोड रुपैयाँ खुद मुनाफा गरेको उल्लेख छ। यो वार्षिक बिन्दुगत आधारमा ३९ प्रतिशतको वृद्धि भएको बैंकको दाबी छ। यसैगरी, बैंकको स्वपूँजीमा प्रतिफल १९ दशमलव ६५ प्रतिशत रहेको र यो २६ वटै वाणिज्य बैंकहरूमध्ये सबैभन्दा बढी रहेको अनुमान बैंकले गरेको छ।

प्रतिसेयर आम्दानीतर्फ ३९ रुपैयाँ १३ पैसा आर्जन गर्न बैंक सफल भएको बैंकले जनाएको छ। बैंकले कर्जा असुलीमा निकै उत्साहजनक नतिजा हासिल गर्दै निष्क्रिय कर्जालाई ०.४९ प्रतिशतमा सीमित राख्न सफल भएको जनाइएको छ। त्यसैगरी, बैंकको कुल पुँजी पर्याप्तता अनुपात १३.५१ प्रतिशत र टायर वान क्यापिटल एडिक्वेसी रिसियो आठ दशमलव ९३ प्रतिशत पुऱ्याई पुँजी व्यवस्थापनतर्फ पनि उत्साहजनक नतिजा हासिल गर्न सफल भएको बैंकले जनाएको छ। बैंकले हाल देशभरमा तीन सय ५९ शाखा, चार सय ७३ एटिएम, एक सय दुई विस्तारित काउन्टर तथा ८१ शाखारहित बैंकिङमार्फत सेवा प्रदान गर्दै आएको छ।

● मेगा बैंक १३औं वर्षमा प्रवेश समता सामुदायिक अस्पताललाई सहयोग

मेगा बैंक नेपाल लिमिटेडले १२ वर्ष पूरा गरी १३ वर्षमा प्रवेश गरेको अवसर पारेर समता अस्पताललाई आर्थिक सहयोग गरेको छ। बैंकले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत काठमाडौंको बौद्धमा रहेको समता सामुदायिक अस्पताललाई पाँच लाख रुपैयाँ सहयोग गरेको हो। बैंकका अध्यक्ष शाहले अस्पतालका अध्यक्ष उत्तर सञ्जेललाई सहयोग रकमको चेक हस्तान्तरण गरेको जनाइएको छ। अस्पतालले एक सय रुपैयाँमा सर्वसाधारणको उपचार गराउँदै आएको छ। न्यून आय भएका सर्वसाधारणको उपचारमा मद्दत मिलोस् भन्ने उद्देश्यले आर्थिक सहयोग गरिएको बैंकले जनाएको छ।

१२औं वार्षिकोत्सवका अवसरमा काठमाडौंमा आयोजित कार्यक्रममा बैंकका अध्यक्ष भोजबहादुर शाहले १३ वर्षअगाडि एक हजार दुई सय १९ जना संस्थापक सेयरधनीको लगानीमा १४ जना संस्थापकहरू र चारजनाको रणनीतिक समूहको अथक मिहिनेत र सहजीकरणमा दुई सय ३३ करोड भएको बैंक स्थापना गरेको स्मरण गरेका थिए। अध्यक्ष शाहले मेगा बैंकले तर्जुमा गरेका रणनीतिक पञ्चवर्षीय योजना, बजेटको सही प्रक्षेपण र कार्यान्वयनले छोटो समय (१२ वर्षको अवधि)मै कतिपय विधाहरूमा अग्रणी बैंकका रूपमा स्थापित हुन पुगेको बताए। बैंककी कायममुकायम सिइओ र विना देशराज श्रेष्ठले वित्तीय बजारमा मेगा बैंक एक प्रतिष्ठित, अबल तथा जनप्रिय बैंकका रूपमा स्थापित भएको बताइन्।

बैंकको बितेको १२ वर्षमा पुँजी, व्यवसायको आकार र शाखा सञ्जालमा बृहत् वृद्धि भएको जनाइएको छ। देशको २८औं वाणिज्य बैंकका रूपमा स्थापना भएको मेगा बैंक चुक्ता पुँजीका हिसाबले ७औं स्थानमा रहेको बैंकले जनाएको छ।

कांग्रेसले...

प्रयास स्वरूप एमालेलाई देखाएर कांग्रेसलाई तर्साउने र कांग्रेसलाई देखाएर नेकपा एमालेको नेतृत्वलाई गलाउने रणनीति लिएको छ । नेपालमा रहेका भण्डे २५/३० वटा वामपन्थी दलहरू एक हुन सक्ने सम्भावना नै रहेको छैन । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले भनेरै समाजवादी केन्द्र भरिसक्य बन्ने नसक्ने बनिहाले पनि उक्त केन्द्रमा माओवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी पार्टी छोडेका डा. बाबुराम भट्टराई र अलग पार्टी बनाउने कसरतमा रहेका वामदेव गौतम बाहेक अन्य वामपन्थीहरू दलहरू सहभागी हुन सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छैन । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष दाहालले कांग्रेसलाई तर्साउनकै

लागि मात्र समाजवादी केन्द्र बनाउने उद्घोष गरेका हुन् ।

सत्ताको नेतृत्वकर्ता दल नेपाली कांग्रेसलाई भने कतै माओवादी केन्द्र र नेकपा एमालेबीच संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा तालमेल हुन्छ कि भन्ने डर रहेको छ । कांग्रेसका सभापति समेत रहेका प्रधानमन्त्री देउवा गठबन्धनको सहारामा निर्वाचन पछि पनि पुनः प्रधानमन्त्री बन्ने दाउमा रहेकाले गर्दा मंसिरसम्म उनी गठबन्धनमा रहेका दलहरू मध्येको माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष दाहाललाई चिड्याउन चाहिँदैनन्, देउवाले पार्टीमा एकलौटी निर्णय गराउन सक्ने अवस्थामा रहेपनि अहिलेको अवस्थामा त्यस्तो सम्भावना देखिँदैन । अर्कोतर्फ नेकपा एमालेले पनि केही साना पार्टीहरूसँग निर्वाचनको लागि तालमेल गर्न सक्ने अवस्था

जिवितै रहेको छ । स्थानीय तहको निर्वाचनको परिणाम हेर्दा लोकप्रिय मतमा एमाले नै अघि रहको छ त्यही कारणले गर्दा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष दाहाल अन्तिम समयमा एमालेसँग तालमेल गर्न सक्ने सम्भावना समेत रहेको छ ।

कांग्रेसले अघि सारेका तीन सर्तहरू माओवादी केन्द्रले स्वीकार गर्न सक्ने अवस्था देखिएको छैन । अध्यक्ष दाहालले केही समय पहिला आलोपालो प्रधानमन्त्री बन्ने सहमति कांग्रेसले गर्नुपर्ने बताइसकेका हुनाले त्यस्तो सहमति हुन नसकेको अवस्थामा नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्रले त्यस्तो सहमति गरेर निर्वाचनमा तालमेल गर्न सक्ने सम्भावना पनि जिवितै रहेकाले गर्दा अब निर्वाचनको मिति घोषणा पछि दलहरू धुवीकरण हुन सक्ने सम्भावना समेत देखिएको छ ।

संसदीय...

भनिएको सीसीटीभी फुटेज रिकमर गरिएको भएपनि उक्त फुटेज प्रष्ट नभएकोले गर्दा छानविन समिति नै अन्योलमा परेको छ ।

रिकमर भएको फुटेज विज्ञहरूको सहयोगमा हेरिएको भएपनि प्रष्ट रूपमा दृश्य नदेखिएकोले गर्दा समितिले कुनै नयाँ प्रमाण भेटाउन सकेन । सत्ता पक्षमा सांसदहरूले कल डिलेट हेर्नु नहुने भन्दै संसदको बैठकमा नै आपत्ति जनाएका थिए । सरकारले तत्कालिन अर्थमन्त्री शर्मालाई बचाउनका लागि अर्थ मन्त्रालय र सिंहदरबार गेटको सीसीटीभी फुटेजहरू पहिला नै डिलेट गरेको हुनाले सरकारले समितिले माग गर्ने वित्तिकै फुटेज उपलब्ध गराउन आनाकानी गरेकाले स्वतः प्रष्ट हुन्छ करको दरमा हेरफेर गर्न अर्थमन्त्रीले प्रधानमन्त्रीको सहयोगमै करको दरमा हेरफेर गरेका थिए । करको दरमा हेरफेर

गर्दा खास व्यक्ति र केही उद्योगपति र केही व्यावसायीहरूलाई ठुलो मात्रामा फाइदा पुगेको छ ।

संसदीय छानविन समितिले जेष्ठ १४ गते मध्यरातमा अर्थमन्त्रालयमा प्रवेश गरेको कारको खोजवित्ने गरेन किन ? सिंहदरबार गेटको सिस्टिभी फुटेज नपाएपछि त्यसलाई रिकमर गराउने प्रयास समेत गरिएन, सिंहदरबार गेटमा रहेका सुरक्षाकर्मीलाई बयानसम्म लिइएन । कल डिलेट अध्ययन र लोकेसन ट्र्याक समेत गरिएन भने आरोपित व्यक्तिहरूसँग बयानसम्म लिइएन । समितिले यी सबै कार्यहरू नगरेको हुनाले र करको दरमा हेरफेर गर्दा फाइदा पुगेका व्यावसायी उद्योगपतिहरूसँग बयानसम्म नलिएको हुनाले संसदीय समिति पनि नौटकीमात्र भएको छ । संसदीय समितिले चाहेको भए धेरै कुरा पत्ता लाग्न सक्ने अवस्था रहेको भएपनि उक्त समितिले अधुरो र अपूरो प्रतिवेदन बुझाउने प्रायः निश्चित जरतै रहेको छ ।

नेपाल प्रहरी...

कुँवर एसपी बरियताको ११ औं नम्बरमा रहेका थिए कुँवर एसपीमा बढुवा मात्र भएका छैनन् अब उनी व्याचको पहिलो नम्बरमा उकालिएका छन् । यसैको आधारमा उनी अब डिआइजी लागि व्याचीहरू मध्येबाट पहिलो दावेदार बनेका छन् । त्यसका लागि तयारी समेत भईसकेको छ । सशस्त्र डिआइजीमा बढुवा हुन अनिवार्य मानिएको स्टाफ कलेज प्रवेश परीक्षामा उनी दुई/दुई पटक असफल भएपनि कार्यविधि नै मिचेर सेनाको स्टाफ कलेजमा पढाइएको थियो ।

प्रधानमन्त्री देउवाका अङ्गरक्षक कोमल शाहलाई पहिलो नम्बरमा राखेको र चौथो नम्बरमा रहेका माओवादी अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालका अङ्गरक्षक नरेशराज सुवेदीलाई दोस्रो नम्बरमा बढुवा गरिएको छ । यसरी देउवा सरकारले नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी वलमा भाडमैलो मच्चाएको हुनाले नेपाल प्रहरीमा आत्मत्व कमजोर हुँदै गएको पूर्व प्रहरी कर्मचारीहरूले बताएका छन् । २०६१ को व्याचबाट पहिलो र दोस्रो नम्बरमा रहेका डिएसपीहरू अपिल राज बोहरा र गौतम केसीलाई हटाएर शाह र सुवेदीलाई पहिलो र दोस्रो नम्बरमा उकालिएको छ । यसरी उनीहरूले फडको मार्नुको एउटै कारण हो उनीहरू शाह प्रधानमन्त्री र सुवेदी दाहालका अङ्गरक्षक हुन् ।

बन्ला त...

फेरी सत्ताको बागडोर आफ्नो हातमा लिने रणनीतिमा कांग्रेसका सभापति समेत रहेका प्रधानमन्त्री देउवा लागेका र उनलाई पुष्पकमल दाहाल, माधव नेपाल, वामदेव गौतम, फलनाथ खनाल लगायतले सहयोग गरेका हुनाले यी वामपन्थी दल हैं भन्ने दलहरूले सैताको रिषले पोडको काखमा सु गर्नु जस्तै रहेको छ । एउटा वामपन्थी शक्तिलाई कमजोर पारेर उनीहरूले बनाउने भनेको समाजवादी मोर्चा कसरी बलियो शक्ति बन्न सक्छ ? उपेन्द्र यादवको जनता समाजवादीले भने समाजवादी मोर्चा बनाउन असहमति जनाएको छ । पुष्पकमल दाहालको चाहानुसार निर्माण गर्न खोजिएको समाजवादी मोर्चा बनाउनुभन्दा यी सबै दलले एउटै पार्टी बनाउनु उपर्युक्त हुनेछ ।

यम बुद्धको नाममा पार्क बनाउन महानगरले छुट्यायो डेढ करोड

काठमाडौं । काठमाडौं

महानगरपालिकाले स्व. यम बुद्धको नाममा पार्क बनाउने भएको छ । त्यसका लागि महानगरले चालू आर्थिक वर्ष ०७९/८० का लागि एक करोड ५० लाख रूपैयाँ बजेट विनियोजन गरेको छ ।

महानगरले यसअघि न्यापर यम बुद्धको सालिक बनाउन चालू आवको बजेटमा १५ लाख बजेट विनियोजन गरेको थियो । तर, सालिक बनाउने निर्णयको विरोध भएपछि काठमाडौं-१६ खुसिबुस्थित नयाँबजारमा रहेको सार्वजनिक जग्गामा 'यम बुद्ध'को नाममा पार्क बनाउने गरी बजेट छुट्ट्याएको हो । महानगरका प्रवक्तासमेत रहेका वडा नम्बर १७ का अध्यक्ष नवीन मानन्धरले विष्णुमतीको किनारामा खाली रहेको जग्गामा यम बुद्धको नाममा पार्क बन्ने बताए । 'त्यहाँ सार्वजनिक जग्गा छ, महानगरभित्रको सार्वजनिक जग्गा संरक्षणको दायित्व महानगरको हो, त्यसैमा पार्क बन्नेछ,' उनले भने । तर, पार्कमा यम बुद्धको सालिक भने नरहने उनले

बताए ।

'पहिले सालिक बनाउने भनिएको हो, जनस्तरबाट विरोध भएपछि पार्क बनाउने निर्णय लिएका छौं,' अध्यक्ष मानन्धरले भने, 'भोलि यो निर्णयको पनि विरोध

भएछ, त्यहाँका जनताले मानेनन् भने फेरि सच्याउँला ।'

यसअघि सालिक बनाउने निर्णयको विरोध भएपछि काठमाडौं महानगरका मेयर बालेन साहले 'आफ्नो तलबबाट सालिक बनाउने घोषणा' गरेका थिए । तर, स्थानीय तहका जनप्रतिनिधिले मासिक तलब लिन मिल्ने कानुनी व्यवस्था नै नरहेको भन्दै आलोचना भएको थियो ।

यार्सा संकलनबाट मनाडमा ३६ लाख राजस्व संकलन

मनाड । हिमाली जिल्ला मनाडमा यार्सागुम्बा संकलनकर्ताबाट ३६ लाख २९ हजार पाँच सय एक रूपैयाँ राजस्व संकलन भएको छ । मनाडमा आर्थिक वर्ष ०७८-७९ मा यार्सासहित अन्य जंगली जडीबुटीबाट भने ४० लाख १६ हजार ६४ रूपैयाँ राजस्व संकलन भएको एक्याप मनाडले जनाएको छ ।

अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्रमा पाइने जिम्बु, वनलसुन, गुची च्याउ, निगालो, यार्सागुम्बाजस्ता जंगली जडीबुटी संकलन र काठ बिक्रीबाट उक्त राजस्व संकलन भएको अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र (एक्याप) मनाडका प्रमुख लेखनाथ गौतमले जानकारी दिए । मनाडको चार स्थानीय

तहमध्ये सबैभन्दा बढी मनाड डिस्पाड गाउँपालिकाबाट जंगली जडीबुटी संकलन भएको उनले बताए । एक्याप मनाडका प्रमुख गौतमका अनुसार मनाडमा जिम्बु संकलनबाट ३९ हजार ९८, वनलसुनबाट ३४ हजार पाँच सय १२, गुची च्याउबाट १७ हजार दुई सय ३३, निगालोबाट दुई सय २१ र टिम्बरबाट दुई लाख ९५ हजार चार सय ९९ राजस्व संकलन भएको छ । गौतमले भने, 'आर्थिक वर्ष ०७८-७९ मा यार्सागुम्बा १०७०५२ किलो ग्राम, जिम्बु २३०६५ किलोग्राम, वनलसुन १०१७६५ किलोग्राम, गुची च्याउ ३०५ किलोग्राम, निगालो १३०० पिस, टिम्बर १८६७५८ क्युफिट बिक्री भएको छ ।

राष्ट्रिय सभाले...

गरेर लागि परेका छन् । आउँदो मंसिरमा हुने भनिएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा नागरिकता विधेयकलाई हतियारको रूपमा आ आफ्नो पार्टीको मत बढाउने कार्यमा प्रयोग गरिने भएको छ । माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहालले त नागरिकता विधेयक प्रतिनिधिसभाबाट पारित भएकै भोलिपल्ट जनकपुरमा पुगेर आफ्नो कारणले गर्दा नै नागरिकता विधेयक पारित भएको बताईसकेका छन् । अध्यक्ष दाहालले मधेशका जनताको माग नागरिकता सम्बन्धी रहेको र त्यो कार्य आफूले पूरा गरेको भन्दै आउँदो निर्वाचनमा आफ्नो पार्टीलाई मत दिन आग्रह समेत गरेका छन् । यसरी नागरिकता जस्तो सम्बेदनशिल विषयलाई मतमा साट्ने प्रयास आपत्तिजनक रहेको छ ।

अंगिकृत नागरिकता लिएका बाबुआमाका सन्तानले अब बंशजको नागरिकता पाउने भएपछि उनीहरू राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री, प्रधानन्यायाधिश, सेनापति लगायतका सबै पदमा पुग्न सक्छन् । संविधानले अंगिकृत नागरिकता लिएका व्यक्ति त्यस्ता पदमा जान योग्य नहुने उल्लेख गरेका भएपनि अंगीकृत नागरिकता लिएका सन्तानले ती पदमा जान पाउने कि नपाउने नागरिकता विधेयकमा नबोलेको हुनाले जसरी फिजीमा भारतीय मूलका व्यक्तिले सत्ता कब्जा गरे त्यसैगरी नेपालमा पनि अहको केही वर्षभित्रैमा भारतीय मूलका व्यक्तिले नेपालको सत्ता कब्जा गर्न प्रायः निश्चित जरतै रहेकाले गर्दा प्रतिनिधिसभाबाट पारित भै राष्ट्रिय सभामा पुगेका नागरिकता सम्बन्धी विधेयक राष्ट्रियसभाले अस्वीकार गर्न सक्नुपर्दछ । मुलुकका अस्तित्व बचाउन र नेपाललाई फिजीकरण हुनबाट जोगाउने कार्यमा राष्ट्रिय सभा चुक्नु हुँदैन ।

उच्च अदालत...

आचरण, सार्वजनिक जीवनमा निजले आर्जन गरेको ख्याति, कानुन र न्यायको क्षेत्र सँग

सम्बन्धित विषयमा प्रकाशित कम्तीमा दश वटा अनुसन्धानमूलक लेख तथा रचना आवेदन साथमा अनिवार्य रूपमा पेस गर्नुपर्नेछ भनी सूचनामा उल्लेख गरिएको छ ।

मेहनतले कमाएको धन, खुसी हुन्छ परिवारजन

विदेशको कमाइले स्वदेशमा उन्नति गर्न खोज्नेहरूका लागि NCC Bank को सौगत

वार्षिक ब्याजदर
११.०५%

वार्षिक ब्याजदर
८.०५%

विशेषताहरू : • मुद्दतीमा न्यूनतम गोजद्वार रु २,५०० र बचतमा न्यूनतम गोजद्वार रु २५
• व्यक्तिगत औषधोपचार बीमा रु १०,०००/-

• कर्जा प्रक्रियामा विशेष छुट
• साधै अरुच विशेष सुविधाहरू

* वैदेशिक रोजगारीमा रहेका नेपालीको बैकिङ प्रणालीबाट प्राप्त हुने रकम ।

NCC Bank

नेपाल क्रेडिट एण्ड कमर्स बैंक लि.
Nepal Credit & Commerce Bank Ltd.

Your Business Bank

विज्ञापन आचारसंहिता पालना गरौं ।

विज्ञापन आचारसंहिताले

- विज्ञान बोर्डमा सूचीकृत सञ्चारमाध्यम र विज्ञापन एजेन्सीसँगमात्र विज्ञापन कारोबार गर्ने व्यवस्था गरेको छ ।
- विज्ञापन कारोबार गर्ने सञ्चारमाध्यम र विज्ञापन एजेन्सी विज्ञापन बोर्डमा सूचीकरण गरौं ।

विज्ञापन व्यवसायलाई स्वच्छ र पारदर्शी बनाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड